

Sårbare unge på efterskole

Rapport udarbejdet af
Annette Vilhelmsen og Ulla Højmark Jensen
på grundlag af undersøgelse foretaget af
Elisabeth Berg, Sønder Nærå Fri- og Efterskole

efterskolerne værdier i hverdagen

Indhold

Forord	5
Baggrund	7
Rapportens opbygning	8
Anbefalinger	8
Opgaver	10
Definition af ”sårbare unge”	10
Samarbejde mellem kommuner og skoler – hurtig hjælp er dobbelt hjælp!	11
Eksempler på ”sårbarhed”	11
Efterskolernes behov i forhold til at rumme ”sårbarhed” hos eleverne	12
Struktur	13
Mødet mellem lærer og elev	13
Helhed i samarbejdet vedrørende sårbare elever	13
Værdier i arbejdet	14
Økonomi i arbejdet med sårbare elever	15
Organiseringen af arbejdet med sårbare elever	16
Teknologi	16
Procedurer og administration i arbejdet med sårbare elever	16
Samarbejde på politisk niveau.....	17
Sårbare unge og unge med særlige behov	18
Samarbejde med vejleder og UU	19
Aktører	20
Ledernes ansvar	20
Lærernes motivation til arbejdet	20
Sårbare elever kan give sårbare lærere	21
Der gives ikke pokaler for at arbejde med sårbare elever	21
Undersøgelsens delundersøgelser og tilrettelæggelse	21
Etik	22
Erfaringsopsamling og begrebsafklaring	23
De almindelige unge og de sårbare unge	23
Afrunding	26

Den kvantitative undersøgelse	27
Metode	27
Spørgsmål	28
Svar	28
Opsamling af svar fra spørgeskemaer til ledere og lærere	28
Hvordan defineres ”sårbare unge”? Og hvem er de?	29
Hvad ved vi om disse unge, deres behov for støtte/tiltag?	29
Hvilke redskaber og handleanvisninger findes allerede?	30
Er der behov for yderligere støtte og tiltag på efterskolerne?	30
Den kvalitative undersøgelse	31
Metode	31
Svar	32
Konklusion	33
Litteraturliste	35
Nyttig litteratur	36
Web-sites og telefoner	37
Bilag	40
Bilag 1 – Grafisk opsamling på spørgeskemaer fra ledere	40
Bilag 2 - Grafisk opsamling på spørgeskemaer fra lærere	65
Bilag 3 – Interviewguide	91

Forord

Elevsammensætningen på landets efterskoler er særdeles kompleks. Der er elever, som kommer med overskud og energi og mod på livet og på skolen, bogligt dygtige elever, bogligt svage elever, og elever hvis særlige behov er kendt fra skoleårets start, så de rette støtteforanstaltninger kan iværksættes. Og så er der de elever, som af den ene eller anden grund har det rigtig skidt. Elever der kræver ganske særlig opmærksomhed og ganske særlig støtte til at komme videre med livet og med skolen.

Denne gruppe af elever, bliver i denne rapport omtalt som ”sårbare unge”. Ulla Højmark Jensen giver i rapporten en nærmere definition af denne gruppe af unge.

Det er en gruppe, som giver de ansatte på efterskolerne ganske mange udfordringer, men det er samtidig en gruppe af unge, som ofte profiterer særligt af et efterskoleophold. Det er derfor vigtigt, at skolerne løfter denne opgave bedst muligt.

Elisabeth Berg - tidligere lærer og vejleder på Sdr. Nærå Fri- og Efterskole - der er initiativtager til undersøgelsen, har gennem hele sit lange virke i efterskoleformen været optaget af denne elevgruppe. Udgangspunktet har naturligvis været, at styrke arbejdet med eleverne af hensyn til den enkelte elev, men Elisabeth har også været optaget af, hvordan man bedst muligt støtter lærerne i deres arbejde, så de føler sig rustet til at varetage opgaven med disse elever.

Det har derfor ligget Elisabeth meget på sinde at afdække dette felt, så såvel skoler som Efterskoleforeningen og Undervisningsministeriet har et godt grundlag for deres arbejde på området.

På baggrund af Elisabeth Bergs ansøgning til forsøgs- og udviklingsmidlerne, valgte bevillingsnævnet at øge bevillingens størrelse, hvilket gav mulighed for at koble Efterskoleforeningen, Annette Vilhelmsen (selvstændig pædagogisk konsulent) samt Ulla Højmark Jensen (Lektor, ph.d. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole) på projektet.

I efterskoleforeningen har vi godt været klar over nogle af de udfordringer, som skolerne står med, og vi har også været klar over, at der er mange skoler, der arbejder meget målrettet og systematisk med denne elevgruppe. Vi har dog ikke haft et klart overblik over problemstillingerne og heller ikke over, hvor behovet for vores indsats er størst. Vi er således glade for de klare anbefalinger rapportens forfattere er nået frem til, og vi vil bruge rapporten som afsæt for det kommende års arbejde med sårbare og frafaldstruede unge. Dette arbejde kommer bl.a. til at omfatte dialog med KL om skolernes samarbejde med PPR, fortsat at gøre opmærksom på, hvor stor en opgave efterskolerne løfter på dette område og at dette kræver resurser. Derudover vil vi udvikle brugbart materiale til skolerne, som kan lette og kvalificere arbejdet med de sårbare unge.

Et af de centrale begreber i arbejdet med de sårbare unge er relationsarbejde. En af rapportens anbefalinger er, at Efterskoleforeningen tilbyder kurser i indenfor dette område og det påtager vi os naturligvis gerne.

Ud over at der i rapporten også angives en række konkrete anbefalinger, der kan give inspiration til arbejdet ude på skolerne, vil der tillige være meget nyttig og spændende viden at hente fra interviewene med lærerne og forstanderne.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke alle de skoler, der har deltaget i undersøgelsen. En særlig stor tak til jer, der har deltaget i den kvalitative del af undersøgelsen.

God læselyst!

Anette Ingemansen
Efterskoleforeningen

Baggrund

Efterskoleforeningen og Efterskolernes bevillingsnævn har haft et ønske om at sætte fokus på de sårbare unge på efterskolerne. Efterskolelærer og vejleder Elisabeth Berg og Sdr. Næraå Fri- og Efterskole fik i efteråret 2008 bevilget midler til at kunne gennemføre en kortlægning/dokumentation af:

Hvordan efterskolerne i Danmark takler de sårbare elever samt til udvikling af handlingsanvisninger, der kan bidrage til, at skolerne er bedre rustet til opgaven.

Efterskoleforeningens bevillingsnævn havde et ønske om at højne vidensindholdet i projektet og at kvalificere projektet yderligere ved at inddrage forskningsinstitution/dokumentarist i processen og i afrapporteringen. For at imødekomme dette bad Efterskoleforeningen Annette Vilhelmsen, pædagogisk konsulent og Ulla Højmark Jensen, lektor, ph.d./ Danmarks Pædagogiske Universitetsskole (DPU) om at bidrage til at løse opgaven.

Baggrunden for projektet var en viden om, at efterskolerne har et meget forskelligt antal sårbare elever i elevflokket, fx elever, som kommer med særligt tilskud fra kommunerne.

Skolerne har også forskellige holdninger til optag af elever, som måske udmøntes i det faktum, at optagelsesprocedurer, lange ventelister mm, sorterer en bestemt elevgruppe fra, som så tilsvarende bliver større på andre skoler, der optager elever i den rækkefølge, de tilmeldes.

Det har derfor været centralt at få skabt et overblik over, hvordan efterskolerne takler de sårbare elever. Dette for bl.a. at kunne sige noget om, hvor efterskolerne kan søge hjælp til disse elever, og hvilke kurser og instanser der evt. skal på banen, så man som efterskole/lærer føler sig klædt på til opgaven.

Der blev overordnet stillet to hovedspørgsmål:

1. *Hvordan ser det ud på efterskolerne mht. takling af sårbare unge / unge som kommer med særligt tilskud, og hvordan føler skolen sig rustet til opgaven?*
2. *Hvilke anbefalinger viser undersøgelsen? Hvilke kurser, støtteforanstaltninger kan afhjælpe den enkelte lærer/skole, så man sikrer sig, at såvel skole/leder/lærer/elev føler, at de kan agere ift. elevens tarv?*

Undersøgelsen blev påbegyndt i august 2008 og afsluttedes i april 2009 med denne rapport.

Rapportens opbygning

Rapporten indledes med afsnittet ”Anbefalinger”.

Herefter følger hovedafsnittene: ”Opgaver” – ”Struktur” – ”Teknologi” – ”Aktører”.

Indholdet i disse fire afsnit tager dels afsæt i det afsluttende interview med Elisabeth Berg, vedr. hele projektet - og dels i dokumentationsmaterialet fra interviewundersøgelsen på efterskolerne, som er udarbejdet af Elisabeth Berg.

Gennem de interviews, Elisabeth har afholdt med de udvalgte skoler, er der fremkommet en række erfaringer og anbefalinger i forhold til at arbejde med ”sårbare unge” på efterskolerne. Hvor der ikke er angivet andet, er teksten baseret på udsagn fra lærere og ledere.

Elisabeth Berg har anvendt en guide til sine interviews. Det er den samme guide, der har været udgangspunktet for interviewet med Elisabeth Berg.

I rapportens efterfølgende afsnit uddybes undersøgelsens empiriske og teoretiske delelementer, herunder teoretiske refleksioner over begrebet sårbare unge og den kvalitative delundersøgelses resultater.

Som bilag er vedlagt relevant undersøgelsesmateriale: Den grafiske opsamling på spørgeskemaerne til lederne og lærerne samt interviewguiden.

Anbefalinger

Anbefalingerne er formuleret på baggrund af det spørgsmål, der har været udgangspunkt for hele projektet:

Hvordan efterskolerne i Danmark takler de sårbare elever samt til udvikling af handlingsanvisninger, der kan bidrage til, at skolerne er bedre rustet til opgaven.

De anbefalinger, der gives her, er både anbefalinger, der er begrundet i spørgeskemaundersøgelsen, i den kvalitative undersøgelse, som blev gennemført med 10 skoler af Elisabeth Berg, samt af Ulla Højmark og Annette Vilhelmsen.

Hvordan kan den enkelte efterskole blive bedre rustet i arbejdet med såbare unge?

- Hurtig hjælp er dobbelthjælp. Det anbefales, at efterskolerne overvejer, hvordan de sikrer, at de sårbare efterskoleelever hurtigst muligt kan få hjælp med det for øje, at opholdet kan gennemføres uden afbrydelser. Det kan være interne ressourcepersoner, der hurtigt kan aktiveres, eller en ekstern kontakt til en psykolog, der kan være afgørende for, at eleven ikke skal forsømme unødigt.

- Jo mere viden skolerne har om de unge, jo større er muligheden for at kunne sætte professionelt og hurtigt ind. Dette vil kræve en større åbenhed mellem skoler og elever/forældre/kommuner. Det anbefales, at efterskolerne overvejer, hvordan de kan sikre, at den viden og de erfaringer, der allerede ligger om den enkelte elev, ikke går tabt i overgangen til efterskolen. Det kan eksempelvis ske ved, at der lokalt opbygges rutiner ved optagelse af eleverne.
- Der er allerede mange gode erfaringer med de sårbare elever på efterskolerne. Det anbefales, at efterskolerne igangsætter et systematisk arbejde med indsamling af den viden og de erfaringer, de enkelte lærere og ledelsen har med sårbare elever og på den baggrund udarbejder handlingsplaner med opstillede mål og midler. Herunder klare aftaler om arbejdsfordeling mellem: Forstander, kontaktlærer, vejleder og evt. AKT (Adfærd, kontakt, trivsel) eller anden ressourceperson
- Det er vigtigt at se efterskolernes indsats som en del af en samlet indsats. Det anbefales derfor, at efterskolerne arbejder med en helhedsorienteret indsats for de sårbare elever, så der støttes op om eleven i overgangen til andre dele af uddannelsessystemet
- Arbejdet med sårbare unge stiller mange krav til lærere og forstanderen. Det anbefales, at forstanderen på den enkelte efterskole påtager sig opgaven med at være retningsgivende og koordinerende i arbejdet med de sårbare unge og prioritere efteruddannelse til lærere, både i forhold til udvikling af redskaber til samtaler med eleverne og til udvikling af forståelsen af egen rolle og relationen til de sårbare elever.
- Den bedste hjælp til en sårbar elev kan være at skifte skole. Det anbefales derfor, at efterskolerne i højere grad samarbejder med hinanden om at finde ”rette skole til rette elev”.
- Akilleshælen i arbejdet med de sårbare unge er ofte samarbejdet med kommunerne. Det anbefales, at efterskolerne præventivt arbejder på at forbedre kontakten til kommunerne, så der hurtigere kan etableres kontakt til elevernes hjem-kommune og dermed bidrager til, at den sårbare unge får den bedst mulige støtte så hurtigt som muligt. Hertil kommer, at skolerne lokalt kan overveje at finde andre samarbejdspartnere fx. interesseorganisationer, præsten, selvhjælpsgrupper, Falck.
- Nogle skoler bliver hårdt belastede økonomisk, når de tager en stor gruppe af sårbare elever. Det anbefales, at der mellem skolerne bliver en åbenhed og en villighed til at tage fælles ansvar for de sårbare elever. Der kan evt. arbejdes med en fælles pulje.

Anbefalinger til Efterskoleforeningen

- Der er på mange efterskoler et udtalt behov for værktøjer og anvisning af handlemuligheder i arbejdet med de sårbare unge. Det anbefales, at

Efterskoleforeningen arbejder på at udgive en hjemmeside/pjece/håndbog i vejledning til arbejdet med sårbare elever. Indeholdende litteratur, links, forslag til handlemuligheder m.m.

- Der er på mange efterskoler et udtalt behov for efteruddannelse i relation til arbejdet med de sårbare unge. Det anbefales, at Efterskoleforeningen tilbyder kurser i henholdsvis ”relationsarbejde med sårbare elever”, og kurser der giver inspiration til skolernes videre arbejde med handleplaner og lokale indsatser.
- Der er på mange efterskoler en oplevelse af, at arbejdet med de sårbare unge ikke prioriteres og værdsættes. Det anbefales at efterskoleforeningen sender et klart signal til såvel efterskolerne som Undervisningsministeriet om, at arbejdet med de sårbare elever skal prioriteres og tydeligt anerkendes.

Opgaver

Definition af ”sårbare unge”

Begrebet ”Sårbare unge” har vist sig at være et meget bredt begreb. Det kan defineres på mange forskellige måder. I efterskolesammenhæng er der en tendens til to definitioner:

- Erkendt sårbarhed – unge med en diagnose, som kendes inden efterskoleforløbet påbegyndes eller som opdages meget hurtigt. Det kan fx være unge, der dyrker cutting, taler om selvmord, optræder voldeligt, eller på anden måde viser tegn og udtryk, som kan defineres ind i en egentlig diagnose.
- Uerkendt sårbarhed – unge som har forskellige grader af faglige, sociale eller psykiske vanskeligheder som skolerne ikke kender til på forhånd, men som spottes i løbet af skoleåret. Sårbarheden kan opstå under opholdet, eller blive synlig i særlige situationer på efterskolen.

I forhold til hvilke tegn, de unge viser på deres sårbarhed, er der en række forskellige mere eller mindre synlige og formulerede udtryk. Fx kan det være, at den unge mangler ”glimt i øjet”, har behov for ekstra indsatser i forhold til særligt den sociale del af efterskolelivet. Der kan være et udtrykt behov for voksenkontakt og kontakt og anerkendelse fra kammerater, eller modsat at den unge trækker sig ind i sig selv og undgår kontakt med både kammerater og lærere.

Der vil ofte være en skelnen mellem grader af og former for sårbarhed. For eksempel kan der være en sårbarhed i forhold til faglige problemer og en anden sårbarhed i forhold til sociale problemer.

Det er velkendt i efterskoleverdenen, at ingen elever kan skjule sårbarhed 24 timer i døgnet. Derfor vil en tidligere uerkendt social sårbarhed, som fx indadvendthed, ensomhed og tristhed blive meget synlig i efterskolehverdagen.

Samarbejde mellem kommuner og skoler – hurtig hjælp er dobbelt hjælp!

Der er en tendens til, at specialefterskolerne har en større viden om deres elever end andre efterskoler, da der ofte har været et formaliseret samarbejde med elevens hjemkommune forud for indmeldelse på efterskolen, fx via PPR. Der er også en tendens til, at det er lettere at få hjælp til en elev, hvis eleven er på skolen via PPR i hjemkommunen, end hvis dette ikke er tilfældet. Ved uerkendt sårbarhed kan det tage nogen tid at ”spotte” elevens behov, og efterfølgende kan det tage lang tid (generelt 4 måneder), før en kommune har afdækket og undersøgt, om der er grundlag for at give støtte til en elev. Dette giver en u hensigtsmæssig forsinkelse i det fremadrettede arbejde med eleven.

Hjælpen til eleven kommer hurtigst, når eleven allerede er i det ”kommunale system”. Men at have faglige problemer er i sig selv ikke ensbetydende med, at man på efterskolen opfattes som en ung, der tilhører kategorien ”sårbare unge”. På den anden side er stærk faglighed heller ikke en indikator for, at man som ung ikke har andre former for ”sårbarhed”.

Igennem mange år har der i efterskoleverdenen været en diskussion om, hvorvidt eleverne skal starte ”på en frisk”, når de starter et skoleår, eller om skolerne skal have så stort kendskab som muligt til elevernes eventuelle særlige behov inden skolestart.

Erfaringen på efterskolerne er, at der hvert år er elever, som i deres hjemkommuner er erkendt sårbare, men som bliver ”smuglet” ind på efterskolerne, uden at den nødvendige viden om dem videregives. Det kan der være flere grunde til. Fx kan argumentet være, at man ønsker at give den unge en ny start, men det kan også være, fordi det er billigere at have en ung på efterskole end på et behandlings/anbringelsestilbud. Endeligt kan det også være forældres eller den unges eget ønske at tilbageholde informationen.

Generelt oplever specialskolerne sig godt hjulpet af kommunerne. Elevernes forskellige behov for hjælp og støtte er generelt afdækket, og opstår der nye behov er kommunerne oftest samarbejdsvillige – og det går frem for alt hurtigt.

I forhold til de almindelige efterskoler er der et meget stort behov for at få et bedre samarbejde med elevernes hjemkommuner. Gennem interviewene er det en problematik, der har været berørt mange gange. Udfordringen for efterskolen er, at de almindeligvis kun har eleverne i 10 måneder. Det er ganske kort tid, hvis der aldrig tidligere har været etableret særlige former for støtte til den unge.

Eksempler på ”sårbarhed”

Fælles for de interviewede er, at sårbarhed opleves som et ”relativt” begreb, og det understreges, at den sårbare elev ikke nødvendigvis er sårbar i alle sammenhænge.

Gennem interviewene kom der mange eksempler på forskellige former for sårbarhed. Herunder at forskellige former for sårbarhed kan være knyttet til specifikke oplevelser eller situationer, som de unge ikke kan magte. Det kan være afgørende for de unges muligheder for succes, at skolen kender til sådanne forhold for at kunne støtte eleverne.

Eksempelvis nævnes en pige, der ikke har sovet andre steder end hjemme hos sine forældre. Det har ikke været det store problem for hende i hendes almindelige hverdags liv. Men i det øjeblik hun bliver elev på en efterskole, bliver dette selvsagt et stort problem, som udløser en sårbarhed, der kan blive en hindring for et succesfuldt forløb.

Et andet eksempel er en elev, der ikke vil gå i fælles brusebad (Et fælles bad for drenge, og et fælles bad for piger). Dette bliver hurtigt et problem, da der på denne efterskole – i den blok eleven bor, er fællesbad som den eneste mulighed for at blive vasket. Roden til elevens modvilje mod fællesbad viser sig at udspringe af traumatiske oplevelser i et baderum. Da først skolen bliver klar over problemet, kunne det løses ved hjælp af smidighed og samarbejde (eleven flyttes til afdeling med eget baderum), og eleven kunne nu fortsætte på skolen – uden at blive socialt isoleret pga. manglende hygiejne.

Endelig et eksempel med en elev der havde meget svært ved at gå gennem store rum. Hun nåede aldrig ind i skolens spisesal, men måtte hentes samme dag, som hun kom. Havde skolen været vidende på forhånd om hendes situation, havde man måske haft mulighed for at iværksætte en plan for hendes ”indtræden” i efterskolens rum.

En anden form for sårbarhed, der nævnes under interviewene, er den sårbarhed, der viser sig som en del af den unges udvikling, eller som kan opstå, hvis der opstår kritiske situationer i fx familien under efterskoleopholdet. Det kan fx være svær sygdom og/eller dødsfald i familien eller blandt kammerater, forældres skilsmisser, egen sygdom.

Efterskolernes behov i forhold til at rumme ”sårbarhed” hos eleverne

Erfaringen fra interviewene viser, at man i efterskoleverdenen generelt er gode til at skelne mellem forskellige former for ”sårbarhed”. Der er den erkendte og uerkendte sårbarhed, som genfindes hos mindre grupper af unge i mere eller mindre marginale positioner. Men der er også den sårbarhed, som genfindes hos langt de fleste unge i kortere eller længere perioder, og, som hører med til det at være ung. Fx en ulykkelig forelskelse, karakterer der ikke er som forventet, at føle sig svigtet af nære venner, at opleve at være usikker på fremtiden med hensyn til valg af uddannelse m.m. Denne form for sårbarhed opfattes som en del af ungdomslivet, og langt de fleste både elever og lærere taler om det at opleve sårbarhed – og komme igennem det, som en vigtig del af det særlige ved at være på efterskole.

Skolerne har en interesse i, at de elever, der starter, også fuldfører. Hver gang elever rejser, skabes der uro i elevgruppen, og mange gange får eleverne ikke mulighed for at få af vide, hvorfor en elev pludselig er rejst. For den elev, der rejser, kan det være endnu et kapitel til den historie, der hedder: ”Jeg duer ikke til at gennemføre noget”. Derfor er det centralt, at såvel den sårbarhed som alle unge oplever på forskellige tidspunkter på efterskolen, som den sårbarhed kun nogle unge oplever, kan rummes, og den enkelte unge kan støttes på bedst mulig måde. For at dette kan lade sig gøre, er det bl.a. vigtigt, at skolerne kan vejlede eleverne i forbindelse med tilmelding med hensyn til, om skolen er ”det rigtige sted”, for den pågældende unge.

Her spiller økonomien også ind for skolerne, og frafald kan være dyrt. Der er skoler, der budgetterer med op til 10 - 15 % frafald gennem et skoleår. Nogle skoler pointerer, at det kan være dyrt for dem, hvis de ikke så hurtigt som muligt får etableret den rigtige hjælp til de sårbare elever.

Generelt er skolerne enige om at der, forud for at en elev med en erkendt ”sårbarhed” optages på en given efterskole, skal være en form for overlevering. På samme måde skal der, når eleven forlader efterskolen, ske en videreformidling af den viden og de erfaringer, der er oparbejdet. Det er oplevelsen, at det ikke gavner sårbare elever, at de kommer på efterskole, uden at der er taget hånd om deres behov. Langt de fleste skoler ønsker en eller anden form for procedure enten ved optagelsen, eller hvis der viser sig behov i løbet af efterskoleåret.

Struktur

Mødet mellem lærer og elev

Det direkte møde mellem elever og lærere er på mange måder omdrejningspunktet på efterskolernes særlige tilbud. Der findes ikke andre skoleformer, hvor elever og lærere er i kontakt stort set 24 timer i døgnet. De forskellige skoler arbejder meget forskelligt i forhold til, hvordan hverdag og skoleår er organiseret. Nogle skoler lægger stor vægt på ritualer og gentagelser, andre lægger vægten på processer og elevernes mulighed for at være medskabende i hverdagen. Uanset hvilken struktur skolen har valgt, er der udfordringer for eleverne (og for lærerne).

Lærerne har givet udtryk for, at de ofte i samtale med eleverne møder det udsagn, at ”det helt særlige ved at være på efterskole, er oplevelsen af (ofte for første gang), at være blevet taget alvorligt”. For at eleverne kan holde fast i en sådan oplevelse af ”at være blevet set og hørt”, har de forskellige skoler udviklet forskellige metoder til at skabe helhed og overblik over fx ansvar i arbejdsfordelingerne.

Nogle skoler har decideret en form for handleplan, akutplan, sorg-kriseplan eller en formuleret arbejdsbeskrivelse af det arbejde, en given lærer med ansvarsområde for ”sårbare elever” bestrider. Andre skoler er mindre strukturerede og tager fat i problemerne, efterhånden som de opstår.

Generelt er der på de skoler, hvor interviewene er foregået, en oplevelse af, at det stort set altid er hos forstanderen, at viden om ”en sårbar elev” samles. Forstanderen er også ofte den person, der tager kontakt til hjemkommune og forældre. I det daglige arbejde på efterskolen, vil det i praksis ofte være den pågældende kontaktlærer, der har kontakten til eleven i hverdagen.

Helhed i samarbejdet vedrørende sårbare elever

Til at understøtte arbejdet med de sårbare elever har skolerne forskellige hjælpemidler. Fx logbøger og intranet. Skolerne har i interviewene givet udtryk for, at det er vigtigt, at der er en

klar sammenhæng mellem det, der sker i det direkte møde mellem elev og lærer og det, der sker videre i lærerens samarbejde med kolleger og forstander.

Som et godt eksempel nævnes her erfaringer med at arbejde struktureret i forhold til en helhedstænkning.

Det er fx en god idé

- *at have en form for struktureret plan for samarbejdet på medarbejderniveau*
- *at sager vedrørende elever, der tages op på et lærermøde, altid er forberedte*
- *at der besluttet en videre proces*
- *at der er klare retningslinier og procedurer for hvilke oplysninger, der videregives - og hvordan. Både internt i lærer/medarbejderkollegiet og til eksterne samarbejdspartnere som forældre, sagsbehandlere, UU-vejledere m.m.*

Det vil oftest være skolens ledelse, der tager samtaler, der kan være svære. Det kan være samtaler med forældre om elevens problemer. Det kan fx være information til forældre om, at man er nødt til at rette en henvendelse til elevens hjemkommune vedrørende en indberetning.

Erfaringen på flere skoler er, at når forstanderen tager de svære samtaler, hvor negative reaktioner og stemninger kan forekomme, freder det kontakt mellem elev/forældre og kontaktlærer, som kan opretholde en positiv relation og stemning. Det kan være afgørende for elevens fortsatte forløb på efterskolen.

Der kan også være god grund til, at de skoler, der har valgt at have en lærer, der tager sig af de sårbare elever, har en helt klar aftale om fordeling af ansvar for forskellige opgaver, så disse lærere ikke bliver overbelastede. Hertil kommer, at man som lærer kan komme i den situation, at man ikke magter opgaven med en given sårbar elev. At eleven er ”kommet for tæt på”. Eksempelvis kan en lærer selv have været i en situation, som gør det svært at handle professionelt. Det kan være en lærer, som selv har svær sygdom i egen familie, selv har haft traumatiske oplevelser, haft dødsfald i familien m.m.

Det er erfaringen på skolerne, at det er godt at have aftaler om, hvordan man får meldt fra i disse situationer. På en skole havde man et begreb der hedder ”*at kaste en nød*”, det betyder, at man ikke taber ansigt, når man melder fra på en opgave.

Værdier i arbejdet

Efterskoler er værdibaserede skoler. På nogle skoler betyder værdigrundlaget meget, på andre har det mindre betydning i hverdagen. Nogle skoler tager bevidst afsæt i skolens værdigrundlag i den pædagogiske tænkning.

Som eksempel er der en skole med kristent værdigrundlag, som har valgt at arbejde ”systemisk”. Skolens lærere og leder er enten uddannet eller i gang med en uddannelse inden for systemisk tænkning. Der er etableret faste procedurer, som bl.a. indbefatter regelmæssig intern supervision mellem lærerne og mulighed for i særlige tilfælde at få supervision udefra. Værdigrundlaget og livssynet på skolen bliver med den systemiske tænkning omsat til en ansvarlighed for at tage hånd om sagerne, når de opstår. Når skolen bevidst arbejder med at se den enkelte elev som det vigtigste, er det centralt, at eleven ikke lider nederlag. Dette kan have en meget positiv effekt i forhold til, at der er opmærksomhed omkring de sårbare elever og en vilje til at give dem plads og støtte.

Eksemplet er medtaget – ikke for at sige, at alle kristne skoler arbejder systemisk, men for at fortælle om betydningen af, at man som skole bevidst vælger en måde at arbejde på – en særlig pædagogisk tænkning – fx som her den systemiske tænkning, der kan bidrage til, at skolen tager hånd om de sårbare unge.

Økonomi i arbejdet med sårbare elever

Det er ganske bekosteligt for skolerne, når elever vælger at rejse i løbet af skoleåret. I begyndelsen af skoleåret vil det ofte være muligt at ”fylde op”, men i løbet af vinter og forår vil det være svært at optage nye elever. Det fællesskab, eleverne har med hinanden fra skoleårets start, er svært for nye elever at blive en del af. Skolerne står ofte i et dilemma m.h.t. at yde en ekstra indsats til ”de sårbare elever”, og dermed sikre eleven hjælp og en god oplevelse at gå videre med - i forhold til skolens økonomi og dermed også hensynet til den øvrige gruppe af elever.

Mange af skolerne gør opmærksom på, at det er meget svært at få samarbejdet med elevernes hjemkommuner til at fungere optimalt. Oftest går der nogle måneder, før man på skolen ” opdager”, at en elev viser tegn på sårbarhed. Fra det registreres, og man får kontakt til elevens hjemkommune, og kommunen i bedste fald vælger at etablere de nødvendige foranstaltninger (økonomi) til skolerne, er det erfaringen, at der hurtigt går ca. 4 måneder. Det opleves af skolerne og eleverne som alt for lang tid. Så vil der være små 4 måneder tilbage af skoleåret, og eleven vil allerede være på vej til en anden efterskole, 10. klasse eller ungdomsuddannelse. Erfaringen er, at der tabes alt for mange elever på, at hjælpen kommer for sent.

Fra interviewene fremgår det, at skolerne generelt gerne vil arbejde med de sårbare elever. De har bare langt fra altid økonomi/ressourcer til at løfte opgaverne. Det faktum kan betyde, at nogle skoler bliver splittede i lærerkollegierne. En gruppe af lærere ønsker, at skolen kun arbejder med de velfungerende, ressourcestærke elever, og andre lærere ser det som en opgave, at alle elever har krav på et godt efterskoleophold, og at skolen bør optage en vis andel sårbare elever.

Ønsket om en særlig elev rekruttering kan i sidste ende få nogle skoler til at skifte profil – hvis man ønsker flere stærke elever kan man fx vælge at få en bestemt idrætsprofil. En del

skoler har rent faktisk oplevet, at efter de har valgt at være røgfrie, er der kommet en mere homogen gruppe af elever.

Organiseringen af arbejdet med sårbare elever

Teamsamarbejde har på nogle af skolerne været en god måde at blive gearet til at arbejde sammen om de udfordringer, det giver at arbejde på, at de sårbare elever bliver på skolen og får et godt efterskoleophold. Der er flere eksempler på skoler, der bevidst har gjort op med ”den privatpraktiserende lærer”, og i stedet samarbejder i teams. På en skole har dette blandt andet betydet, at der er indført formaliserede evalueringer af undervisningen – hvori der også deltager elever. Den tidligere ”Efterskolernes Lærerforening” (EL) har været spurgt til råds, og efter en proces på op mod 6 år, giver det nu resultater. Resultater der betyder, at skolen kan tage hånd om eleverne, lærerne oplever sig forberedt på opgaverne, og ledelsen tager del i ansvar for ressourcer – både økonomisk og menneskeligt.

Som eksempel på det gode samarbejde mellem kommune og efterskole i en vanskelig situation, kan nævnes en skole, som oplevede en elevs selvmordsforsøg. Denne skole kontaktede kommunens PPR, og i løbet af en time mødte der personale frem. De var professionelle og havde lige den ekspertise, lærerne og eleverne havde brug for. Der blev reageret hurtigt, og det betød, at en elev, der ellers ville have været i risiko for at måtte afbryde sit efterskoleophold, kunne blive. Til gavn for eleven, for skolen, for lærerne, der oplevede, at der var hjælp at få, og for det fremtidige samarbejde mellem kommune og skole.

Ud over kontakt til kommuner, har nogle skoler god erfaring med at have kontakt til den lokale præst, som arbejder med sorggrupper.

Det er erfaringen på flere efterskoler, at det er vigtigt at få klarlagt den enkelte skoles behov i forhold til sårbare elever og med det som afsæt have handlingsplaner. Fx hvilke behov har lærerne og forstanderne i forhold til at kunne tage hånd om de sårbare elever? På hvis skuldre skal ansvaret lægges? – og er det ok at sige fra?

Teknologi

Procedurer og administration i arbejdet med sårbare elever

Generelt har skolerne ikke planer og procedurer for arbejdet med de sårbare elever. Der er en antagelse om ”at man ved hvordan”. I mange tilfælde er det også nok, at nogle erfarne lærere ved hjælp af både viden og livsklogskab tager hånd om de sårbare elever. Systemet er dog sårbart. I tilfælde af at de erfarne lærere rejser, så rejser en stor del af deres ekspertise med. Ofte er det ikke engang formuleret, hvad disse lærere har gjort, og heller ikke hvordan. I den travle hverdag fylder det heller ikke nødvendigvis meget, men opstår der pludselig kritiske situationer, vil det have afgørende betydning, at ”nogen” ved, hvad der skal gøres.

Alle de skoler, der har deltaget i interviewundersøgelsen, har en intern sorg/kriseplan. Den vil gælde i tilfælde af fx dødsfald og ulykke på skolen. Men kun ganske få skoler har en plan, der

kan bruges til at tage hånd om de lærere, der har som opgave at tage hånd om de sårbare elever. Erfaringen fra interviewene er, at interessen for at have en sådan plan, er meget stor. På flere skoler opleves det som en indlysende god idé. Behovet er der, men man har bare ikke lige kunnet overskue, hvad man kunne gøre ved det andet end at opfinde løsninger på ny, hver gang et problem opstår.

Der har i efterskoleverdenen desværre været eksempler på, at en hel skole er blevet ramt af en ulykke. I sådan en kollektiv situation er det vigtigt, at der er nogen, der kan tage over. I den pågældende situation var Efterskoleforeningen behjælpelig og det kunne være en god idé, at disse erfaringer blive formuleret og formidlet. Det handler fx om, hvordan der kan afholdes mindehøjtidelighed, modtagelse på skolen, kontakt til forældre og medier, omsorg for elever og medarbejdere, kontakt til professionelle fx psykologer.

Nogle skoler foreslog, at Efterskoleforeningen kunne udarbejdede en skabelon til en plan, som den enkelte skole så kunne arbejde videre med ud fra individuelle lokale hensyn.

En sådan skabelon kunne opbygges som en ramme for, hvad ”skolen” gør i forhold til de sårbare elever. Hvem er hovedansvarlig? Hvordan overleveres oplysninger – fx af hensyn til tavshedspligt? En beskrivelse af de faser som skolen ønsker, der skal arbejdes med. Har skolen et intranet? – og kan det bruges?

Specialskolerne, der deltog i interviewundersøgelsen, havde alle en fast procedure i forhold til videregivelse af oplysninger samt formaliserede aftaler i tilfælde af kriser/ulykker m.m. De havde fx kontakt og aftaler med Falck og/eller psykologer.

Samarbejde på politisk niveau

Samarbejdet med kommunerne opleves af mange efterskoler som akilleshælen i arbejdet med de sårbare elever. Når skolerne samarbejder med kommunerne, er der en afgørende forskel på, om eleverne har egentlige diagnoser, eller om eleverne i løbet af efterskoleopholdet viser tegn på sårbarhed.

De sårbare unge, som ikke har kendte diagnoser, og som har brug for akut hjælp, fx fra en psykolog, kan langt fra altid regne med at få det, inden for en overskuelig fremtid. Når de unge har diagnoser kan det gå væsentligt hurtigere. Et særligt problem er det, når unge med erkendte diagnoser, begynder på et efterskoleophold, uden at skolen er orienteret om de unges diagnoser og særlige behov for støtte og opmærksomhed. Der kan være mange grunde til, at dette forekommer, men af hensyn til unges mulighed for hurtig sagsbehandling, akut hjælp og et sammentænkt uddannelsesforløb, er det et stort problem.

Skolerne bliver ikke automatisk oplyst om, hvorvidt en elev kommer til efterskolen med tilskud. Og selvom det er oplyst, at eleven kommer med tilskud, er det ikke det samme, som at skolen får at vide, hvilke ”problemer” eleven tumler med. Det er denne lukkethed, efterskolerne ønsker at åbne for. Det er vigtigt, at informationer og erfaringer, omhandlende

de sårbare elever, ikke bliver mistet i de ”huller”, der opstår i overgange mellem forskellige skolesystemer.

Efterskolerne ønsker således en større grad af åbenhed. Problemet er, hvordan skolerne får adgang til de personlige oplysninger, der kan være hos en kommunal sagsbehandler eller fx hos en UU- vejleder. Begrebet ”tavshedspligt” bliver ofte brugt som argument for, at der ikke kan videregives oplysninger. Fra nogle skoler anføres det dog, at tavshedspligten ikke altid gælder, hvis den kommer til at være hindrende for, at eleven får den hjælp, der er behov for. Teknisk må det være muligt at udvikle nogle klare procedurer for udlevering af oplysninger vedr. eleverne. Det kunne måske være en mulighed, at der i forbindelse med, at en elev indmelder sig på en efterskole, er en form for dokument, der med forældrenes underskrift kan give skolen adgang til kommunale oplysninger? Det vil være vigtigt at komme i kontakt med Kommunernes Landsforening (KL) for at få en fælles kontakt til kommunerne. Flere efterskoler er meget interesserede i at indgå i et samarbejde.

De to niveauer, det kunne være spændende at få i dialog, er KL og Efterskoleforeningen. Der er behov for tværsektorielt arbejde. Dette tværgående arbejde skal også foregå i kommunerne, da nogle af eleverne efter et efterskoleophold er tæt på 18 år, og derfor som oftest overgår fra børn og unge forvaltning til en egentlig voksenforvaltning.

Lovgivningsmæssigt er der mulighed for, at efterskolerne i samarbejde med den unge og kommunerne, kunne etablere efterværn, jævnfør serviceloven. Men det er ikke en procedure, der har været meget benyttet.

Sårbare unge og unge med særlige behov

Definitionsmæssigt er der ikke en fælles forståelse af, hvad begrebet ”sårbare unge” dækker. I lovgivningen fra Undervisningsministeriet vedr. unge med særlige behov tænkes der ofte på unge, der er i risiko for ikke at få en ungdomsuddannelse på grund af faglige problemer.

De sårbare elever på efterskolerne kan sagtens være elever, der fagligt klarer sig godt. Deres sårbarhed viser sig ofte som sociale og /eller psykiske besværligheder. Det er typisk elever, der spottes, fordi de har svært ved at trives i klassen og i de sociale sammenhænge på efterskolen. Disse unge kan fx have angst, bære rundt på sorg eller mere diffust være i vildrede med, hvem de er, og hvad de vil. Dette kan give udslag i en tristhed, og at de i en periode har meget brug for voksenkontakt.

På specialefterskolerne er situationen lidt anderledes, i det alle deres elever på et eller flere områder allerede har fået defineret særlige behov, når de søger ind på skolerne. Derfor er der på forhånd etableret et system til at tage hånd om dem, og de er ofte visiteret til den hjælp, de måtte have behov for, inden de kommer på skolen. Kommunerne har opbygget systemer, der kan følge disse elever. Dette betyder bl.a., at når specialefterskoleeleverne skal videre i uddannelsessystemet, så vil UU få oplyst, hvilke behov de har, som der er brug for støtte til.

Fra politisk side (Undervisningsministeren) er der udtrykt, at man ikke vil yde støtte til de ”normale” unge, der fx vælger at gå i 10. klasse, men gerne vil støtte de sidste 20 % af en ungdomsårgang, der er i risiko for frafald i uddannelsessystemet.¹ Problemet er, at det kan være meget svært – for ikke at sige umuligt at forudsige præcis hvem, der risikerer at blive en del af de 20 %. Erfaringen på efterskolerne er, at det er helt afgørende for de sårbare unges motivation og lyst til videre uddannelse, at de får den rette støtte hurtigt, så de kan følge en undervisning og hverdag på en efterskole. Generelt er de fagligt meget svage efterskoleelever ikke på de almene efterskoler. De søger ind på en specialefterskole eller på efterskoler med en særlig profil hvor der tilbydes specialundervisning..

Samarbejde med vejleder og UU

Teknologisk findes der redskaber, som kan sikre, at data følger eleven. Udfordringen bliver at få de forskellige redskaber og systemer til at ”tale sammen”. I forbindelse med at de unge arbejder med og udfylder deres uddannelsesplan, så har de samtaler med en vejleder. Det er muligt på de unges uddannelsesplan at gøre opmærksom på, hvis der er særlige hensyn, der skal tages. Erfaringen er dog, at der sjældent står noget om, at eleven er sårbar. Oftest vil der alene stå noget om eventuelle funktionshandicap, som fx hørenedsættelse. Der kan også stå, at eleven har brug for en IT rygsæk.

Vejlederne på efterskolerne kan være centrale personer i forhold til både at spotte sårbare elever og at være deres advokater i forhold til lærer, forældre mv. På de fleste efterskoler har man en eller flere vejledere, som har en vejlederuddannelse. Gennem uddannelse har de stiftet bekendtskab med forskellige teknikker og redskaber til samtaler. Nogle skoler har gode erfaringer med, at vejleder videregiver sine erfaringer til det øvrige lærerkollegium, eller til de kontaktpersoner, der arbejder med de sårbare elever.

De erfaringer og den viden, som efterskolevejlederne har om de sårbare unge, når sjældent videre til de UU-vejledere, der evt. senere er dem, der skal støtte de unge. Nogle vejledere foreslår, at det skal være kutyme for efterskolevejlederen at videregive relevante oplysninger om eleverne til UU centrene. Dette skal selvfølgelig ske med den unges (og forældrenes) viden og accept.

Flere efterskoler udtrykker et ønske om at blive bedre til at arbejde struktureret med udslusning af eleverne – ikke mindst de sårbare elever.

¹ Der henvises til evalueringsrapporten fra Teknologisk Institut (2006): ”Mentorordning på Sdr. Nærå Efterskole.

Aktører

Ledernes ansvar

Interviewene understøtter i høj grad svarene fra spørgeskemaundersøgelsen. Det fremgår bl.a., at lederne tager et stort ansvar for, at arbejdet med de sårbare elever lykkes. Lederne er bevidste om, at det er deres ansvar både at tage hånd om eleven og tage kontakten til familien og indadtil i forhold til lærerne. Af spørgeskemaerne og interviewene fremgår det, at de tegn på sårbarhed, der særlig lægges mærke til på skolerne, er: Socialt fravær, tristhed, ”hænger med hovedet”, ”dem der suger livet ud af alle”.

Under interviewene er der flere steder lærere der siger noget i stil med: *”En sårbar ung har ikke glimt i øjet”*

Udtalelsen dækker godt over den intuition og mavefornemmelse, som benyttes, når man på efterskolerne spotter de sårbare unge. Problemet er dog, at en sådan definition er erfaringsbåren og derfor meget svær at videreformidle. Dertil kommer, at definitionen kan være meget forskellig fra person til person. Vi tror, vi alle ved, hvad det betyder ”ikke at have glimt i øjet”, men i praksis vil vores individuelle vurderinger langt fra altid være de samme.

Efterskolens rum er som tidligere nævnt organiseret forskelligt, og det kan i sig selv bidrage til, at de sårbare elever bliver mere eller mindre synlige. På de skoler, hvor man har faste ritualer, fx med faste spisegrupper, kan det være svært at få øje på de unge, der ikke fungerer i den sociale kontekst, men til gengæld kan strukturerne virke inkluderende og i sig selv bidrage til, at de unge ikke bliver så sårbare. Ved den friere organisering er det oplevelsen, at nogle af de sårbare elever meget hurtigt bliver synlige.

Lærernes motivation til arbejdet

Lærernes motivation til efterskolearbejdet er helt klart mødet med eleverne. Derfor opleves det hårdt at spotte en elev, der har problemer, som man måske ikke kan få hjælp til. Lærerne har et stort ønske om at være rustet til opgaverne med eleverne, også de sårbare.

Ofte vil kammerater vide, at der er noget galt, før lærerne opdager det. Det er derfor vigtigt, at der er en god dialog mellem lærere og elever. Ellers vil der kunne opstå den situation, at den sårbare elev ikke får hjælp, og kammeraterne ikke forstår, at der mangler handling, og at lærerne alt for sent bliver opmærksomme på, at ”noget er galt”.

I de situationer, hvor der er sket selvmord, vil lærere altid bebrejde sig selv, at de ikke var i stand til at se forudgående tegn. Det kan også ske ved mindre dramatiske situationer. Generelt savner lærerne viden om sårbare elever. Lige som de ønsker viden om handlinger og redskaber til gode samtaler, til at få kontaktgrupper til at fungere og til mere åbenhed i lærergruppen.

Sårbare elever kan give sårbare lærere

Lærerne har et stort ønske om at blive bedre til at spotte eleverne. De elever, der har en diagnose, er oftest forholdsvis nemme at arbejde videre med. Her har der været en afklaring, og lærerne har mulighed for at spørge professionelle til råds. I de tilfælde, hvor der ikke er en diagnose, men en oplevelse af sårbarhed, kan lærerne opleve sig magtesløse. Der kan også opstå situationer, hvor de ikke "er klædt på til" at agere professionelt. Fx kan en lærer stå i den situation, hvor en elev siger: *"Det jeg fortæller dig nu, må du ikke sige til nogen"*. Her vil det være en fordel, at læreren har talt med kolleger/ledelse, som har været i lignende situationer, så de hurtigt kan give eleven en tilbagemelding, der sætter tydelige grænser for lærerens rolle.

Møder med sårbare elever kan kræve stærke lærere, og stærke lærerkollegier samt et godt forhold mellem ledelse og lærere, så hvis man som lærer kommer ud i ekstreme situationer med elever, ved man, at man kan regne med støtte fra kolleger og ledelse.

Lærerne efterlyser værktøj. Hvad det værktøj dækker, er ikke helt klart, men i svarene på spørgeskemaerne er der en vægtning af generel viden om sårbarhed, kurser af en dags varighed gerne lokalt, samt kurser der er koncentreret om specifikke diagnoser, som fx ADHD.

Lærernes efterspørgsel på værktøj ses som et udtryk for motivation til at arbejde i feltet med de sårbare elever, ud fra en erkendelse af, at det kræver et stykke professionelt arbejde. Det er ikke nok at have "et stort og varmt hjerte".

Gennem interviewene med skolerne skønnes det, at der på de fleste efterskoler vil være ca. 10 % sårbare elever. Skolerne har en interesse i, at antallet i hvert fald ikke skal stige til fx 20 %, alene fordi man ikke har haft den fornødne støtte til eleverne.

Der gives ikke pokaler for at arbejde med sårbare elever

En lærer udtrykte sin frustration over den manglende opmærksomhed fra skolens side til det store arbejde, der foregik med de sårbare elever.

"Når et fodboldhold kommer hjem og har vundet, så har de pokaler med. Når jeg, som lærer, har arbejdet et helt år på at få en sårbar elev igennem, så gives der ingen pokal."

Så måske skulle man på efterskolerne overveje, hvordan man kan sikre, at lærere får anerkendelse for det arbejde, der gøres i forhold til at få de sårbare elever godt igennem deres efterskoleophold.

Undersøgelsens delundersøgelser og tilrettelæggelse

Selve undersøgelsen har været delt op i tre delundersøgelser. Dels to empiriske undersøgelser og dels en kortere erfaringsopsamling og definitionen af begrebet "sårbare unge".

De empiriske undersøgelser omfatter en dokumentationsorienteret kvantitativ undersøgelse af, hvordan efterskolerne takler de sårbare unge og en kvalitativ undersøgelse af, hvilke erfaringer og oplevelser, man har på udvalgte efterskoler i forhold til de muligheder og barrierer, der ligger i arbejdet med de sårbare unge

Den empiriske del af projektet, der har omhandlet planlægning og afvikling af såvel spørgeskemaundersøgelsen som interviewundersøgelsen, har Elisabeth Berg været hovedansvarlig for i tæt samarbejde med Annette Vilhelmsen og Efterskoleforeningen. Sidstnævnte står for den praktiske afvikling af spørgeskemaundersøgelsen. Elisabeth og Annette har formuleret spørgeskemaernes indhold og løbende udvekslet erfaringer om det kvalitative interviewforløbs indhold, metode m.m. De kvalitative interviews har været gennemført af Elisabeth Berg.

Afreporteringen på den kvalitative og kvantitative del af undersøgelsen samt opstilling af handleanvisninger og sparring i undersøgelsesprocessen har Annette Vilhelmsen været hovedansvarlig for. Den teoretiske fundering, den faglige kvalificering og løbende supervision/sparring har lektor Ulla Højmark Jensen været ansvarlig for.

Etik

Undersøgelsen har fulgt de forskningsetiske regler, der bl.a. betyder, at anonymitet skal sikres i de kvantitative undersøgelser, og i de kvalitative undersøgelser skal oplysninger om skoler, lærere og de sårbare unge behandles med særlig fortrolighed. Det har været helt frivilligt for skolerne og lærerne, om de vil deltage eller ej, hvilket de blev gjort opmærksomme på ved henvendelse om deltagelse i undersøgelsen. En enkelt skole fravalgte således interviews pga. andre opgaver.

Erfaringsopsamling og begrebsafklaring – Hvad er der lavet af undersøgelser, og hvad ved vi allerede om de sårbare unge på efterskoler, og hvem taler vi om, når vi bruger begrebet sårbare unge?

Det har været vigtigt at arbejdet med undersøgelsen byggede videre på den viden og de erfaringer, der allerede eksisterer. Herunder diskussion og definition af begrebet ”sårbare unge” og præcisering af den måde, begrebet anvendes på i undersøgelsen. Det ser vi nærmere på i det følgende.

De almindelige unge og de sårbare unge

I Efterskolesammenhæng arbejder man løbende med at beskrive den samlede elevgruppe. I Efterskoleforeningens ”Elevundersøgelsen fra 1998” har man følgende definition af, hvilke motivation forskellige grupper af unge har for at tage på efterskole:

- *Der er unge, der meget bevidst vælger efterskolen, især for at udvikle sig personligt, prøve grænser af, gerne beskæftige sig med kreative fag og som ikke lægger vægt på yderligere faglig forbedring. Disse elever har typisk planer om at skulle videre med en gymnasial uddannelse.*
- *Andre unge er usikre på, om de er modne nok til ungdomsuddannelserne, men de er samtidig overbeviste om, at efterskoleopholdet vil give dem de nødvendige ekstra kvalifikationer dertil. De giver typisk udtryk for, at 10. klasse bruges til at få styr på fremtiden, og de gør meget ud af, at de er blevet mere selvstændige og modne af opholdet. Disse elever vælger ligeså hyppigt en erhvervsuddannelse som en gymnasial.*
- *En tredje stor gruppe af elever har valgt efterskolen – måske allerede i 9. klasse – ud fra efterskolens tilbud om et fællesskab mellem eleverne og elever og lærere imellem, ud fra efterskolens undervisningstilbud og ud fra efterskolens holdning. Disse elever lægger stor vægt på udviklingen ved at være væk hjemmefra, på selvstændiggørelsen, og de giver ofte udtryk for, at undervisningen i efterskolen er bedre end i folkeskolen.*
- *En fjerde gruppe elever – oftest drenge – har ikke været glade for deres hidtidige skole-forløb. Mange af dem er blevet mobbet, og en stor del også kørt træt i forhold til lærerne.*

Den sidste gruppe af unge, der har dårlige erfaringer og nederlag med sig, vil typisk være de unge, som man kan forvente, vil kræve en særlig indsats, og som måske har en særlig høj andel af sårbare unge. Men højst sandsynligt findes der også sårbare unge i alle de andre grupper. Det kommer selvsagt an på, hvordan man definerer det at være sårbar.

I forbindelse med denne undersøgelse er der særligt to definitioner, der går igen. Disse er som tidligere nævnt dels den erkendte sårbarhed – som dækker de unge, som allerede inden efterskoleopholdet har en diagnose. Det kan fx være psykiske diagnoser, der kommer til

udtryk ved sociale fobier, eller at de unge skærer i sig selv (cutting). Dels er det den uerkendte sårbarhed – som dækker unge, der har forskellige grader af faglige, sociale eller psykiske vanskeligheder, som skolerne ikke på forhånd er vidende om, men som spottes i løbet af skoleåret.

Centralt på efterskolerne står, at de unges sårbarhed spottes ved, at de viser tegn på manglende trivsel. Det udtrykkes fx ved, at lærer og ledelse spotter, at en ung mangler ”glimt i øjet”, eller går rundt for sig selv hele tiden. Problemet i en sådan definition er, at de er lette at blive enige om, men de er svære at definere i praksis. Der vil hurtigt kunne opstå uenighed om, hvornår en ung ikke har glimt i øjet, og hvornår den unge er for meget alene.

Hvor stor en gruppe er der tale om? På efterskolerne vurderes det under interviewene, at det drejer sig om ca. 10 %. Capacent Epinion har for Efterskoleforeningen lavet en undersøgelse, hvor de unge, der har været i kontakt med de sociale myndigheder, defineres som en særlig gruppe. Capacent skriver:

(..) 13 % af efterskolernes 9. klasse elever og 8 % af 10. klasse eleverne har været i kontakt med de sociale myndigheder (tilsvarende tal for folkeskolen er henholdsvis 2 og 3 %). (Capacent Epinion 2008)

Hvis det at have været i kontakt med de sociale myndigheder betyder, at de unge er mere sårbare, vil det sige, at efterskolerne har en væsentligt højere andel af sårbare elever end folkeskolerne. Men hvad betyder det for skolerne?

En anden undersøgelse fra 2006: ”Arbejdet med udsatte unge på kost- og efterskoler”, fra Styrelsen for Social Service viser, at sårbare unge har større frafald end gennemsnittet. De unge, der er anbragte og dem, der er på efterskole med støtte, har en væsentlig højere sandsynlighed for at afbryde deres forløb end dem, der ikke har det. Undersøgelsen viste bl.a.:

(...) at blandt efterskoleeleverne faldt 16 % af anbragte og 19 % med støttet ophold fra i løbet af skoleåret, hvor det generelle frafald på efterskolerne var på ca. 6 %.
(Citat hentet fra brev til Folketingets Uddannelsesudvalg, fra Efterskoleforeningen 2008)

I et netop opstartet projekt: ”Sund livsstil for unge på efterskole” defineres en særlig gruppe af unge, hvis ”forudsætninger ikke er sundhedsmæssigt optimale.” Denne gruppe af unge kunne fx være rygerne og de unge, der ikke dyrker motion, eller som spiser usundt. Måske er der også i denne gruppe en overrepræsentation af sårbare unge?

På Undervisningsministeriets hjemmeside er der endnu flere tilnærmelser til en definition af hvilke unge, der kan karakteriseres som sårbare. Det er her bemærkelsesværdigt, at de mest sårbare unge defineres som de ”*tosprogede og handicappede*”.²

² Der henvises til ”Aftale om udmøntning af satspuljen 2009

Når man indenfor vejledningsområdet søger at nærme sig en beskrivelse af sårbare unge som, man oplever, har et særligt behov for vejledning, inkluderes disse to grupper (handicappede og to-sprogede) også:

(..) børn og unge, som i store dele af deres skoleforløb har fået specialundervisning enten i folkeskolen eller på en specialskole. Eller det kan være børn og unge med handicap, der kræver specialpædagogisk støtte. (..) Unge fra etniske minoritetsgrupper og deres forældre kan have særlige behov for information om kravene på det danske arbejdsmarked og om vigtigheden af uddannelse. (..) unge under 19 år, der ikke er i tilfredsstillende uddannelse, beskæftigelse eller vejledningsforløb. Det kan fx være unge, der ikke er i gang, eller som er ved at droppe ud af en uddannelse. (..) (Bekendtgørelse til vejledningslovtæksten, UVM 2003)

Der er således meget fokus på de unge, der har en diagnose (erkendt sårbarhed), eller de unge, der har noget der minder om – nemlig en erkendt anderledeshed – de to-sprogede.

Men denne definition kommer slet ikke i nærheden af at kunne rumme de unge, der bare ikke trives, og som er dem, der fylder meget i efterskolernes definition.

I forbindelse med evalueringen af vejledningsreformen forsøgte bl.a. Lars Goldsmidt (direktør i DI), at bidrage til at lave en bredere definition. Han udpeger de unge, som har specielle liv. Disse unge er karakteriseret ved, at de kommer fra familier, som

- *er uden uddannelsestradition*
- *taler dårligt dansk*
- *er misbrugerfamilie*
- *har spinkle evner*
- *har handicap*
- *lider serie af nederlag*
(se Goldsmidt 2007)

Fokus er her på de forhold, som den unge kommer fra. Netop en sådan kategorisering kan både være meget nyttig og meget farlig.

På den ene side ved vi, at der er en sammenhæng mellem opvækstbetingelser og livschancer. Fx ved vi, at forældrenes uddannelsesniveau statistisk har en signifikant effekt i forhold til om den unge gennemfører en uddannelse.

Men for den enkelte unge er det ikke nødvendigvis afgørende, for vi ved også, at kommunikationen og adfærden i familien samt skoleerfaringer har en signifikant selvstændig betydning i forhold til om de unge gennemfører en uddannelse (se Jensen og Jensen (2005)).

Dvs at den unge, som er tosproget og/eller kommer fra et uddannelsesfjernt miljø, ikke nødvendigvis er dårligere stillede end almindeligt middelklasse unge, hvis forældre er gode til at kommunikere og giver den unge plads og optimale betingelser for at passe sin skolegang.

Eller hvis den unge kommer fra misbrugerfamilie, men har gået i en skole med høj arbejdsmoral og et godt forhold mellem lærer og elever.

Vi ved fra forskning i social arv, (se bl.a. forskningsprogrammet om social arv (1995-2005) og Jensen og Jensen 2005) at man skal være varsom med at bruge viden om den unges opvækstforhold og betingelser til at forudsige et livsforløb. Der er ikke noget menneske, der er destineret til et dårligt liv, og det kan derfor være et problem at omsætte den viden, vi har om sammenhængen mellem livsomstændigheder og uddannelsesmuligheder til at forudsige hvem, der er særlige/sårbare og har brug for individuel støtte mv.

Det centrale må være at se på, hvordan den unge agerer i nutiden – altså er der en vis rimelighed i at vise de unge, der ”her og nu” viser tegn på ikke at trives, særlig opmærksomhed. Det ”ikke at trives” kan fx måles fagligt ved, at den unge får meget lave faglige tilbagemeldinger/karakterer, det kan måles på fx fravalg af fremmedsprog, og hvis den unge fravælger at gå til eksamen i nogle fag. Ikke at trives kan også ses i forhold til den sociale kontekst, hvor den unge ikke deltager aktivt i det sociale liv på en skole og isolerer sig påtvunget eller frivilligt.

Det er således vigtigt, at man skelner mellem hvad man statistisk ved, at der er nogle sammenhænge imellem - og hvad man forventer af den enkelte unge. Blot fordi den unge fx kommer fra en etnisk minoritetsfamilie eller på et tidspunkt har modtaget specialundervisning, er det ikke sikkert, at det i sig selv giver sig udslag i manglende trivsel og øget sårbarhed.

Når vi ikke kan forudsige præcist hvilke unge, der vil udvikle en øget sårbarhed, er det mest oplagte at inddrage de unge. Oftest er den enkelte sårbare unge godt selv klar over, at de har brug for særlige former for tilbud, støtte, samtaler, opmærksomhed eller andet. Under de trygge rammer, som efterskolen kan være med til at skabe, vil den unge kunne indgå i dialogen om graden af sårbarhed og mulighederne for at få hjælp og støtte.

10.2 Afrunding

Det er så besnærende at tro, at vi kan løse problemerne omkring de sårbare unge, hvis bare vi kan beskrive dem og derefter spotte dem, så de dermed kan få den individuelle støtte, de har behov for. Det ville være dejligt, hvis det var så let – men det er der ikke noget, der tyder på.

For det første er der meget, der taler for, at vi aldrig vil kunne spotte alle de sårbare unge, ligegyldigt hvor gode vi bliver til at beskrive den samlede gruppe – tværtimod kan vi risikere at spotte en masse unge, som ikke selv oplever, at de er sårbare og dermed vil føle sig stigmatiserede af en sådan udpegning. Det betyder, at vi nok skal arbejde på at beskrive og nuancere gruppen af sårbare unge, men at vi aldrig skal tro, at vi kan finde frem til en facitliste.

For det andet er der meget, der taler for, at indsatserne for at støtte de sårbare unge ikke er givne bare fordi vi har et billede af, hvem de er. Dels vil der være mange individuelle forskelle, og dels taler meget for, at man for at ramme smalt – altså ramme de sårbare unge som gruppe- skal sigte bredt – altså sigte på de strukturer og kulturer, der omgiver de sårbare unge.

Det er måske i højere grad de enkelte efterskoler og deres rummelighed og ikke de sårbare unge, der skal i fokus.

Der kan således være en pointe i, at man holder særligt øje med unge, der har mange risiko faktorer med sig fra deres familie og skoleerfaringer. Men der er ligeledes en pointe i, at man på efterskolerne i højere grad sætter fokus på, hvordan den unge ”lige her og nu” fungerer og trives – uanset hvilke forhold den unge kommer fra.

I forhold til hvordan man oplever og håndterer sårbare unge på efterskolerne, er en central skille linie, om man ser de sårbare unge som unge med fejl og mangler, eller om man ser de sårbare unge som tegn på, at efterskolerne skal udvikle deres rummelighed, så også de sårbare elever kan have en naturlig plads på skolen.

Den kvantitative undersøgelse – En dokumentationsorienteret totalundersøgelse af efterskolernes arbejde med de sårbare unge

I forberedelsen af undersøgelsen blev der diskuteret flere muligheder for at nå så bredt ud til skolerne som muligt. Det blev besluttet, at der skulle arbejdes videre med en totalundersøgelse med netbaseret spørgeskema. Spørgeskemaet skulle rettes mod to interessenter på skolerne: Lederen samt den ansatte, der primært havde kontakten til de sårbare unge. Spørgeskemaundersøgelsen havde til formål at afdække problemets omfang og opsamle de erfaringer og behov, skolerne oplevede i forhold til ønsket om at blive bedre til at tackle de sårbare unge.

Metode

Undersøgelsen blev foretaget som en netbaseret undersøgelse. Programmet, der har været anvendt til undersøgelsen, er Zaperas "survey-system", som kan anvendes til web-baserede spørgeskema-undersøgelser, hvor brugerne modtager en mail med link til et spørgeskema. Den praktiske del af undersøgelsen med at få spørgsmålene formuleret i programmet, distribution til samtlige skoler og efterfølgende opsamling af svar, er foretaget af Efterskoleforeningen, ved Johnna Ertman. Skolerne har selv været ansvarlige for at få relevante personer til at deltage i undersøgelsen. Forud for undersøgelsen har der været omtale af undersøgelsen, således at skolerne har været forberedte på, at undersøgelsen ville komme.

Spørgsmål

Det har været tilstræbt, at spørgeskemaerne var overskuelige: 20 – 25 spørgsmål pr. skema. Forud for den endelige udsendelse har skemaerne været afprøvet, og herefter tilrettet. Det har også været en intention, at det skulle være muligt for de enkelte skoler at komme med uddybende kommentarer. Spørgsmålene blev formuleret indenfor nogle kategorier, som det har været vigtigt at få belyst. Kategorierne har i overskrifter været:

- Definition af sårbare unge, herunder tegn på sårbarhed
- Skolernes arbejde med de sårbare unge
- Lærernes ressourcer – videnskæssigt og økonomisk
- Fordeling af ansvar
- Samarbejdspartnere
- Behov for efteruddannelse/kursus

Der blev sendt to spørgeskemaer til skolerne. Et skema specifikt rettet mod ledelsen og et, rettet til den/de medarbejdere, der primært arbejder med de sårbare unge på den lokale skole.

Der blev udsendt spørgeskemaer til alle 261 skoler, og der har været en svarprocent på 63 % for lederne og 54 % for lærerne.

Svar

Svarene fra henholdsvis lærere og ledere kan findes i bilagsmaterialet. Her er medtaget svar med angivelse af procentuel værdi.

Nedenfor er en opsamling og sammenholdning af svarene i forhold til de stillede spørgsmål, som var projektets væsentlige fokus:

- Hvordan defineres ”sårbare unge”?
- Hvem er de sårbare unge på efterskolerne?
- Hvad ved vi om disse unge, deres behov for støtte/tiltag under opholdet og den mulige effekt af denne støtte?
- Hvilke redskaber og handleanvisninger findes allerede?
- Er der behov for yderligere støtte og tiltag på efterskolerne?

Opsamling af svar fra spørgeskemaer til ledere og lærere

Spørgsmålene til ledere og lærere har været stillet indenfor samme kategorier, men med forskelle der tilgodeser de relevante opgaver der er/kan være for henholdsvis ledere og lærere. I opsamlingen gøres der opmærksom på henholdsvis leders – og læreres svar, og perspektivering i forhold til det overordnede spørgsmål.

Hvordan defineres ”sårbare unge”? Og hvem er de sårbare unge på efterskole?

Lederen svarer, at eleverne kommer fra socialt udsatte miljøer, at det er elever, der er anbragt efter § 40.2.11, og elever, der er sent udviklede.

Lærerne blev spurgt, hvordan de typisk opdager en ”sårbar elev”, og hvilke tegn de ser på ”sårbarhed”.

Kendskabet har fire vigtige indgange:

- Lærerne opdager det
- Skolen er orienteret ved indmeldelse af elev
- Forældrene orienterer inden skoleårets start
- Eleven henvender sig selv.

Tegn på sårbarhed ses oftest som: tristhed, sygefravær og ensomhed.

I forhold til en definition af ”sårbare elever”, er der særlig vægt på *elever fra socialt udsatte miljøer, og tegn på sårbarhed er tristhed, sygefravær og ensomhed*. Set i sammenhæng med, hvornår og hvordan skolen ”opdager” en ”sårbar elev”, er det interessant, at det af lærerne anføres, at skolen er orienteret ved indmeldelse, og forældrene orienterer inden skoleårets start, når det samtidig opleves som et meget stort problem på skolerne, at man generelt ved alt for lidt om eleverne når de starter et skoleår.

I de interviews, som Elisabeth Berg har gennemført, udtaler samtlige skoler, som deltog i interviewene, at de ikke har kendskab til elevernes sårbarhed på forhånd. – Det anføres som et særligt indsatsområde, at skolerne skal vide noget om elevernes særlige behov for at kunne yde den bedste hjælp og støtte hurtigst muligt.

Tegn på sårbarhed er indikatorer på ”at noget er galt”. Det kan dog ikke stå alene, men skal ses i en sammenhæng med elevens hele skoleliv og trivsel.

Hvad ved vi om disse unge, deres behov for støtte/tiltag under opholdet og den mulige effekt af denne støtte?

De fleste ledere svarer, at alle elever optages. Optagelsesproceduren er for de flestes vedkommende betinget af samtale/besøg på skolen. Der er ca. 30 % af skolerne, der har en politik for optagelse af ”sårbare elever”. Dette er interessant da 75 % af skolerne oplever, at der er stemning for, at man optager en vis andel af ”sårbare elever”.

Det er også tankevækkende, at mange af skolerne ønsker at få mere viden om eleverne, inden de optages på skolen – samtidig med, at skolerne ikke selv har en procedure for videregivelse af oplysninger vedr. elever, der kommer med særligt tilskud fra kommunen.

For at eleverne kan komme på efterskole med tilskud fra kommunen, skal de i en eller anden grad være visiteret fra egen kommune. Derfor er det tankevækkende, at der er så få skoler, der internt har en vedtaget handlingsplan mht. arbejdet med de ”sårbare elever”.

Den mere praktiske del af arbejdet med ”de sårbare elever” ligger hos lærerne. I 89 % af tilfældene er det huslæreren/kontaktlæreren, der iværksætter en plan for en ”sårbar elev”. Dette står i kontrast til lederens svar på spørgsmålet, om skolen har afsat timer til arbejdet med ”sårbare elever”.

Her svarer lederne både ja, til akkord aftalt ved behov, og ja til akkord aftalt ved skoleårets start. I alt mener 69 % af lederne, at der er aftalt/ eller aftales efter behov m.h.t. timeforbrug,

mens 58 % af lærerne svarer, at der ikke er aftalt akkord/timer til arbejdet med en ”sårbar elev”.

Lærerne svarer også, at det fra skolens side forventes, at det er hus/kontaktlæreren, der selv agerer.

I forhold til hvem der tager ansvar og sørger for, at ”der sker noget”, så viser spørgeskemaundersøgelsen, at lederne spiller en central rolle. På spørgsmålet til lærerne vedr. hvem man vil kontakte, hvis man fik viden om, at en elev var ”sårbar”, svarer 86 % ledelsen. På samme måde viser det sig i det videre forløb i forhold til, hvad der har betydning for, at man som lærer kan udføre sit arbejde med ”en sårbar elev”, at det vigtigste er ledelsens opbakning.

For at eleverne kan blive på skolerne og få en optimal støtte, er der behov for samarbejdspartnere. Både ledere og lærere peger entydigt på, at de vigtigste samarbejdspartnere er forældrene. Herefter er det hjemkommunen, fx ved psykolog, der er vigtige samarbejdsrelationer.

Generelt er der ikke en vedtaget plan for, hvilke indsatser der skal være, for at en sårbar elev kan gennemføre et ophold. 60 % af lærerne svarer nej til, at der findes en plan på skolen. Dette forhold kunne være interessant at arbejde med fremover, da der tilsyneladende er interesse for at styrke arbejdet fra skolernes side med ”sårbare elever”.

Hvilke redskaber og handleanvisninger findes allerede?

På langt de fleste af skolerne har man en optagelsesprocedure, hvor eleverne sammen med forældre aflægger skolen besøg og har samtale med leder/medarbejdere. Det er forskelligt, hvordan skolerne har organiseret disse samtaler, og også graden af formel samtale. I forhold til et af de ”redskaber”, der henvises til: ”Det gode forløb”³, er der et manglende kendskab på skolerne. 71 % af lederne svarer, at de ikke kender til anvisningerne fra denne brochure.

Lokalt på de skoler, der har deltaget i undersøgelsen, beskrives der forskellige redskaber og tiltag. Fx er der skoler, der, når eleverne starter i august, arbejder med forventningsskemaer. Andre skoler, fx Salling Ungdomsskole, har formaliseret det støttende arbejde i form af ”Stillads”. Andre igen har klare handleplaner for fx sorg og kriseplaner, er tilknyttet Falck, eller har aftaler med kommunen om støtte i akutte situationer.

Generelt er der et stort ønske om mere formelle redskaber og kendte handleanvisninger. Fx at have en form for 1. hjælps bog/mappe til brug for arbejdet med ”sårbare unge”. Der kan også være brug for klare aftaler om ”vejen ad hvilken”, den enkelte kontaktlærer arbejder sammen med eleven, kolleger, ledelse, forældre, hjemkommune m.m.

Er der behov for yderligere støtte og tiltag på efterskolerne?

Ja, både ledere og lærere tilkendegiver, at de er interesserede i kurser. Lederne har forståelse

³ Marts 2006 – Styrelsen for social Service)

for, at der tilbydes efteruddannelse til medarbejderne vedr. ”sårbare unge”. Kurserne skal helst være lokale eller regionale af en dags varighed. Desuden efterspørges kurser med mere specifikke indhold – fx kursus vedr. ADHD.

Derudover angiver lærerne, at de kunne være interesserede i, at Efterskoleforeningen tilbyder en form for konsulentbistand for arbejdet med de ”sårbare unge”.

Endelig vil Efterskoleforeningen overordnet kunne være medvirkende til at stå for formidling af: Håndbog for arbejdet med sårbare elever, kurser, skabeloner til handleplaner, kurser m.m.

Den kvalitative undersøgelse – En undersøgelse af udvalgte skolars arbejde med de sårbare unge

Med udgangspunkt i de resultater, der fremkom af første del og af delresultaterne fra den kvantitative undersøgelsesdel, blev der gennemført en kvalitativ undersøgelse på 10 skoler. Skolerne er valgt ud fra et repræsentativt princip: Geografisk, profil, stor, lille, idégrundlag m.m. Undersøgelsen bestod i 2 interviews, et med skoleleder og et med den medarbejder der har erfaring i at arbejde med sårbare unge. Elisabeth Berg har gennemført alle interviews.

Metode

Som udgangspunkt for interview blev der udarbejdet en interviewguide (se bilag).

Guiden er bygget op over Leavitts systemmodel⁴. Modellen er valgt for at skabe overblik både i interviews og i den efterfølgende opsamling og analyse.

Modellen er koncentreret om fire hovedbegreber: Opgaver, struktur, teknologi og aktører. Inden for hvert af hovedområderne er der arbejdet med undersøgelses/forskningsspørgsmål.

Opgaver er de hovedfunktioner eller arbejdsopgaver, organisationen (efterskolen) skal udføre, og som er bestemt af dens målsætning. I denne sammenhæng er opgaven at undersøge:

- Hvordan ser det ud på efterskolerne mht. takling af sårbare unge/unge, som kommer med særligt tilskud, og hvordan føler skolen sig rustet til opgaven?
- Hvilke anbefalinger viser undersøgelsen? Hvilke kurser, støtteforanstaltninger kan afhjælpe den enkelte lærer/skole, så man sikrer sig, at såvel skole/leder/elev føler, at de kan agere ift. elevens tarv?

Struktur i denne sammenhæng handler om at undersøge autoritetssystemet (hierarkiet), fx ansvar mellem leder og lærer, arbejdsfordeling og kommunikation. For at forstå strukturen så bredt som muligt og samtidig forsøge at samle viden om området, var det anbefalet at arbejde med Erling Lars Dales kompetenceniveauer⁵:

⁴ Jørgen Frode Bakka & Egil Fivelsdal, organisationsteori, Struktur, kultur, processer. Handelshøjskolens Forlag, 1988 s. 249

⁵ Erling Lars Dale, Pedagogisk Profesjonalitet – om pedagogikkens identitet og anvendelse, ad Notaqm, Gyldendal 1989 fx s. 16

- K1 ansvar og myndighed ift. arbejdet i praksis direkte med eleverne
- K2 ansvar og myndighed ift. arbejdet i relation til medarbejdere og øvrige interessenter fx elevens hjemkommune, forældre m.m.
- K3 ansvar og myndighed ift. arbejdet i ledelsen – skolens værdigrundlag og forpligtelser over for serviceloven m.m.

Teknologi omhandler et bredt spektrum af ”redskaber”, fx teknologi – maskiner (IT, Intranet, logbøger..) og programmer, herunder en afdækning af administrative procedurer og arbejdsprocesser.

- Ansvarsområder i forhold til sårbare elever
- Behov for procedurer m.m.
- Formaliserede aftaler i forhold til ansvarsområder vedrørende sårbare elever

Aktører er de mennesker, der er i organisationen (efterskolen), og som fx kan karakteriseres ved deres viden, færdigheder, holdninger, motivation og interesser. Aktørerne i denne undersøgelse er: Ledere og medarbejdere på skolerne. Eleverne har ikke været inddraget i undersøgelsen.

Det har været vigtigt at finde frem til ledernes og lærernes behov i forhold til at arbejde med sårbare unge.

Svar

Alle samtalerne er udskrevet i hovedpunkter. Der er mange refleksioner, ideer til nye initiativer, eksempler på arbejdet med de sårbare elever, som både har været en succes og desværre også har været det modsatte.

I opsamlingen på alle disse interviews har Elisabeth Berg koncentreret sig om at kategorisere svarene inden for de fire kategorier som ovenfor beskrevet.

Den endelige afrapportering vedr. disse interviews er foretaget ved, at Elisabeth Berg blev interviewet af Ulla Højmark og Annette Vilhelmsen. Udgangspunktet for dette interview var også interviewguiden, nu rettet mod Elisabeth Bergs interviews.

Interviewet med Elisabeth Berg er sammenskrevet indenfor hovedkategorierne, og skrevet i en sammenhængende fortællende stil.

Vi har valgt at præsentere dette interview først i rapporten, da det er denne erfaring og viden, de fleste er optagede af.

Konklusion

Arbejdsspørgsmålene for dette projekt har været at undersøge følgende to spørgsmål:

1. *Hvordan ser det ud på efterskolerne mht. takling af sårbare unge / unge som kommer med særligt tilskud, og hvordan føler skolen sig rustet til opgaven?*
2. *Hvilke anbefalinger viser undersøgelsen? Hvilke kurser, støtteforanstaltninger kan afhjælpe den enkelte lærer/skole, så man sikrer sig, at såvel skole/leder/lærer/elev føler, at de kan agere ift. elevens tarv?*

Til det første spørgsmål ser det ud til, at langt de fleste efterskoler ønsker at arbejde med en meget bred gruppe af elever. Der er ingen, der giver udtryk for, at *"på deres skole skal de sårbare ikke være"*. Der er til gengæld bred forståelse for, at nogle unge i dag kan have en del problemer at slås med.

Førhen (måske for 30 år siden) var mange efterskoler egnsskoler. En del elever kom, fordi der var tradition for det i familien, og mange skoler havde en mere praktisk rettet profil. I dag er skolernes profiler mangfoldige, og det er blevet almindeligt at tage på efterskole. Derfor kommer der også et meget bredt udsnit af en ungdomsårgang.

Det er vigtigt for skolerne, at undervisningsministeriet anerkender, at skolerne løfter opgaver med sårbare elever, og at der fra kommunerne medfølger de ressourcer, der er nødvendige. Det er vigtigt for skolerne, at der er stor åbenhed mellem kommuner og skoler, således at der ikke *"smugles"* elever ind, men at eleverne kan opleve, at de får den støtte og hjælp, de har behov for.

De elever, der kommer med særligt tilskud, vil ofte være elever, der søger specialefterskoler eller skoler med specialundervisningstilbud. På specialefterskolerne er oplevelsen, at der generelt er et godt samarbejde mellem kommuner og efterskoler. Der er oprettet systemer til støtte for den unge, og opstår der yderligere behov, er der almindeligvis ikke problemer med, at der forholdsvis hurtigt kan etableres hjælp.

Efterskolerne oplever, at der er behov for at arbejde mere systematisk med at spotte de sårbare elever, som skal påbegyndes allerede ved opstart på skolerne. Undervejs i skoleåret skal der etableres den hjælp, der skal til, og allerede tidligt skal skolen sørge for, at der er etableret fornuftige måder, at eleverne igen kan udsluses på. Det vil sige, at der systematisk skal arbejdes med registrering og opfølgning af både data og pædagogiske/psykologisk/faglige indsatser.

I forhold til det andet spørgsmål, som angår anbefalinger fremover og lærernes behov for kurser og redskaber, er der indledningsvis i rapporten oplistet en række anbefalinger. De er ikke i prioriteret rækkefølge, men sammensat ud fra det, undersøgelserne har vist. Lærerne giver udtryk for stor vilje til at arbejde med den store gruppe af elever. Langt de fleste lærere har valgt at være efterskolelærere, *"fordi de lægger vægt på kontakt til eleverne"*, og fordi *"de som efterskolelærer har mulighed for at gøre en forskel"* (fra spørgeskemaet til lærerne).

Lærerne på skolerne ønsker en anerkendelse af det arbejde, der foregår med sårbare elever. Det skal være muligt som lærer både at *"melde til"* og fra på opgaver, der kan være vanskelige. Der er en risiko for på skolerne, at det er *"ildsjæle"*, der gennem flere år arbejder med disse elever, og pludselig kan disse ildsjæle opleve udbrændthed.

De sårbare elever, der spottes i løbet af året, bliver der generelt taget hånd om på skolerne. Forstanderne spiller en stor rolle og er også bevidste om denne rolle. Lærerne vil gerne arbejde med de sårbare elever, der er dog et stort behov for efteruddannelse i form af diverse kurser, samt tilgængeligt materiale. Det vil være en god idé, at Efterskoleforeningen har en form for akuthjælp, og at der fx på hjemmesiden er forslag til handleplaner, henvisninger til litteratur og link til adresser, samt kurser.

Litteraturliste

Bakka, Jørgen Frode & Egil Fivelsdal:

Organisationsteori, Struktur, kultur, processer.
Handelshøjskolens Forlag, 1988

Capacent Epinion (2008):

Efterskolernes effekt på unges uddannelse og beskæftigelse.
Lavet for Efterskoleforeningen. www.efterskoleforeningen.dk/socialarv

Dale, Erling Lars:

Pedagogisk Profesjonalitet – om pedagogikkens identitet og anvendelse, ad Notaqm,
Gyldendal 1989

Efterskoleforeningen/ Sophus Bang Nielsen (1998):

”Elevundersøgelsen 1998”

http://www.efterskole.dk/Litteratur%20og%20Artikler/Unders%C3%B8gelser/~//media/ovrigt%20filer/undersogelser/Elevundersogelse_1998

Efterskoleforeningen/ Maren Ottar Alstrup (2006):

Ønskeøen. Integration på efterskolerne

Efterskoleforeningen (2008):

Efterskolernes bidrag til, at flest mulige unge gennemfører en ungdomsuddannelse.
Til Folketingets Uddannelsesudvalg, oktober 2008.

Dokumentet har følgende web **adresse:**

<http://www.folketinget.dk/samling/20081/almdel/UDU/Bilag/27/601940.HTM>

Forskningsprogrammet om social arv (1999-2005):

Se oversigt mv på sfis hjemmeside. <http://www.sfi.dk/Default.aspx?ID=4630>

Goldsmidt, L. (2007):

Evaluering af vejledningsreformen.

Power points kan findes på UVMs hjemmeside:

www.uvm.dk/~media/Files/Udd/Gym/PPT07/gym%2520raad/070305_bilag47.ashx

Jensen, Ulla Højmark og Torben Pilegaard Jensen (2005):

Unge uden uddannelse. Hvem er de og hvad kan man gøre for at få dem i gang.
SFIs forlag

Styrelsen for Social Service (marts 2006):

Det gode forløb

<http://www.vfm.dk/data/Lists/Publikationer/Attachments/117/arbejdet%20med%20udsatte%20unge%20på%20kost-%20og%20efterskoler.pdf>

Styrelsen for Social Service (2006):

Arbejdet med udsatte unge på kost- og efterskoler

Teknologisk Institut/ Signe Rønn Sørensen (2006):

Mentorordning på Sdr. Nærå Efterskole

UVM (2003):

Bekendtgørelse til vejledningslovteksten

UVM (2009):

Aftale om udmøntning af satspuljen for 2009

<http://www.fm.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/2008/11/081103%20Aftale%20om%20udmoentning%20af%20satspuljen%20for%202009.aspx>

Nyttig litteratur

Når livet gør ondt – om selvskadende adfærd blandt unge

Per Straarup Søndergaard, Dafolo 2008

Skrig & fred – om selvmordsforsøg blandt unge.

Per Straarup Søndergaard., Turbine 2008

Sundhed på vippen

Red. Per Schultz Jørgensen, Hans Reitzels Forlag 2001

Sundhed og sårbarhed – store børns beretninger om sundhed og hverdagsliv

Bente Jensen, Hans Reitzels Forlag 2002

Mobning kan stoppes – håndbog i bekæmpelse af mobning

Anncha Lagerman & Pia Stenberg, Billesø & Baltzer 2000

Grundbog mod mobning

Helle Rabøl, Gyldendal 2005

Ikke mere mobning – værktøjer for lærere og pædagoger

Helle Høiby, Kroghs Forlag 2002

Rådgivning af unge

David og Kathryn Geldard, Psykologisk Forlag 2005

Stærk-svag, en håndbog om spiseforstyrrelser

Finn Skårderud, Hans Reitzels Forlag 2000

Børn og unge dør også

Henrik Højer Mikkelsen, Borgen 2000

Generation happy? Et studie i danske teenagers hverdagsliv, værdier og livstolkning

Søren Østergaard (red.) Unitas Forlag 2005

Værdier i hverdagen - og måske resten af livet

Nyt Livs Forlag, 2006

Hvor svært skal det være? – en antologi om forebyggelse af unges mistrivsel, selvmordsforsøg og selvmord.

Anne Marie Nyborg og Annette Vilhelmsen (red.), Ungdomspædagogisk Forsknings- og Udviklingscenter, CVU Fyn – nu University College Lillebælt

Det gode forløb

En pjece om resultater og god praksis fra en undersøgelse af unges ophold på kost- og efterskoler

Styrelsen for social service, Socialministeriet, Marts 2006, www.servicestyrelsen.dk

Web-sites og telefoner

Børns vilkårs børnetelefon

tlf. 35 55 55 55

Mandag til fredag kl. 12 - 21

Lørdag og søndag kl. 9 - 11

Børn og unge kan ringe på: 11 61 11

Mandag – torsdag kl. 12 - 21

Fredag kl. 12 - 19

www.boernenettet.dk

Børns Vilkårs Forældretelefon

tlf. – 35 55 55 57

Forældre kan ringe

Mandag – torsdag kl. 12 - 21

Fredag kl. 12 - 19

www.dr.dk/P3/tvaers.dk

Tværs på P1 tlf. 33 32 66 22

- Hjemmeside med brevkasse med mere.
- tine@dr.dk
- tlf. 70 20 11 21

www.livslinien.dk

tlf. 70 20 12 01

Åben hverdag fra kl.16 - 23

www.ventilen.dk

tlf. 70 20 83 08

info@ventilen.dk

- ung til ungt projekt for ensomme unge
- Mødesteder i Kbh., Roskilde, Nykøbing F., Odense, Esbjerg, Herning, Aalborg

www.spiseforstyrrelser.dk

tlf. 35 36 49 13

Landsforeningen mod spiseforstyrrelser og selvskaade

- Hjælp til dig der lider af en spiseforstyrrelse
- Hjælp til dig der kender en der lider af en spiseforstyrrelse

www.cancer.dk

tlf. 80 30 10 30

- Kræftens Bekæmpelses Hjemmeside
- Om omsorgs-handleplaner for skoler/institutioner
- Om børn og unge, sorg og krise

www.urk.drk.dk

Ungdommens Røde Kors, Danmark

Unge rådgiver unge. Alle rådgivere er mellem 20 og 30 år, og klar til at lytte og støtte dig bl.a. i forhold til ensomhed, kærlighed, mobning, forældre, sorg mv.

Ung på linie tlf. 70 12 10 00

Hverdage kl. 19 - 22

Kontakt til Ungdommens Røde Kors tlf. 35 37 25 55

Søndag fra kl. 15 - 22

www.offerraadgivning.dk

Dansk Røde Kors – Offerrådgivningen

tlf. 72 21 72 21

www.selvmondsforskning.dk

tlf. 66 13 88 11

- Center for selvmondsforskningens hjemmeside
- Statistik, forskning, fakta og myter
- Uddannelse og kurser

www.psykiatrifonden.dk

tlf. 39 25 25 25

- fakta om psykiske sygdomme
- Depression
- Publikationer

www.sundhedsstyrelsen.dk

tlf. 72 22 74 00

- fakta om spiseforstyrrelser
- Alkohol og narkotika
- Undervisningsmaterialer og kampagner

www.ms.dk/pigeliv.dk

Mellempfolkeligt samvirke

tlf. 77 31 00 00

- Site for unge piger med anden etnisk baggrund, Mellempfolkeligt Samvirke

www.ungeogsorg.dk

Rådgivningen Unge og Sorg

tlf. 70 20 99 03

Unge mellem 16 og 28 år (og forældre og kærester) kan ringe og få råd i forbindelse med alvorlig fysisk sygdom, selvmord eller ulykke, mandag - torsdag 17-21.

www.affektiv.dk

Depressionslinien

tlf. 33 12 47 74

Telefonrådgivning i DepressionsForeningen.

Åbent alle dag fra 19-21 undtagen lørdag.

www.anonyme-alkoholikere.dk

tlf. 70 10 12 24

Telefonrådgivning alle dage mellem 8-24.

www.cefu.dk

Center for Ungdomsforskning

Institut for pædagogik ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole

www.nefos.dk

Rådgivning og støtte til pårørende og efterladte efter selvmordshandlinger

tlf 2763 3484 eller 2698 3028 tlf. kontakt alle dage

mail til kontakt@nefos.dk

Bilag 1

Grafisk opsamling på spørgeskemaer fra lederne

Sendt til 261 skoler

Svar fra 165 skoler (63%)

Udgivet: 30.10.2008

1. Hvilke af nedenstående udsagn tillægger I betydning for, at elever kan omtales som sårbare (sæt 1 markering i hver række)?

	Meget enig	Noget enig	Noget uenig	Helt uenig	Ved ikke	I alt
	(Værdi: 5)	(Værdi: 4)	(Værdi: 3)	(Værdi: 2)	(Værdi: 1)	
Elever der er anbragt efter §40.2.11 (avg: 3,56)						100 %
Elever der har behov for specialundervisning (avg: 3,24)						100 %
Elever der har økonomisk tilskud fra kommuner (avg: 3,18)						100 %
Elever der kommer fra socialt udsatte miljøer (avg: 4,08)						100 %
Elever der er sent udviklede (avg: 3,78)						100 %
Elever der er handicappede (avg: 3,32)						100 %
Elever der har mange skoleskift (avg: 3,60)						100 %
Elever der har kendt diagnose (avg: 3,74)						100 %
Elever der har anden etnisk baggrund (avg: 3,17)						100 %
I alt	17 %	43 %	22 %	11 %	7 %	

Andet - anfør venligst

Jeg bliver aldrig orienteret om, efter hvilken § en kommune betaler

Det beror på hvordan den enkelte elev forholder sig til sit udgangspunkt. F.eks kan nogle elever fra socialt udsatte miljøer klare sig fint.

Moppe-ofre

Tab - skilsmisse - syge forældre - misbrugshjem

Hver elev er sårbar på unik måde

noget uenig; burde være måske!

Elever, der ikke dyrker det fritidstilbud, vi tilbyder

2. Hvilken praksis har skolen med hensyn til optagelse af elever

(sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Alle elever optages	106	64,24%					
2.	Der optages kun elever, der ikke ryger	60	36,36%					
	I alt							

Andre forhold

Som boglig efterskole efterlyser vi et fagligt fundament

vi sikrer os, at eleverne har lyst til et af vores liniefag. Og vi er i det hele taget ret grundige med, at informere.

normalt begavede ordblinde og læse/staveretardedede unge

Interesse for skolens koncept

men skolen er røgfri, der må ikke ryges under opholdet

Kun specialundervisningselever

der ikke ryger på skolen

Elever med behov for specialundervisning optages ikke

eller elever der ønsker at stoppe med at ryge

men der kommer gerne 5 elever som endnu ikke helt er røgfrie...

Idrætslig baggrund

Vi er en røgfri skole, så elever kan ikke ryge under opholdet, men vi blander os selvfølgelig ikke i om de ryger når de er hjemme

kun normalt begavede med specifikke indlæringsvanskeligheder

Fra skoleåret 2010-11 er vi kun for ikke rygere!

Der skal være en egenmotivation for skole og fagvalg

Behandlingskrævende elever med misbrugsproblemer kan ikke optages. Ligeledes optages elever med f.eks. diagnoser som Asperger, ADHD kun efter grundige samtaler, som afklarer at eleven vil socialt og pædagogisk vil kunne få noget ud af et ophold på skolen

Dvs., elever der siger de vil respektere at skolen er røgfri

Dog efter samtale, hvor der kan forekomme afvisning

Der gennemføres indskrivningssamtaler, hvor optagelse i tilknytning til samtalen efterfølgende vurderes.

Vi er dog røgfri skole

Der er mange kriterier, køn, årgang, liniefag, klasse/niveau. Der må ikke ryges på skolen. det forventer vi eleverne indretter sig efter, hvorvidt de ryger, når de søger ind er deres egen sag!

Vi er røgfri og dette gør vi eleverne opmærksomme på

skal være normalt begavet men ordblind

Dog må de ikke være rygere ved skolestart

grundig for-samtale med forældre og elever. herunder udfyldelse af spørgeskema

næste år kun ikke rygere

elever der passer til vores uv-tilbud

elever skal være interesseret i skolens tilbud og skal kunne fungere på skolen

og de skal være ordblinde

Ryger eleverne, skal de på rygestopkursus, arrangeret af skolen.

eller vil stoppe inden skolestart

skal måske gået til specialundervisning

normalt begavede ordblinde

alle elever med aktuelle papirer fra PPR - ikke rygere fra kommende skoleår

Vi optager rygere. De må dog ikke ryge på skolen.

Lodtrækning + 10% specielle

efter samtaler

Eleverne optages i den rækkefølge de tilmelder sig.

Vigtigt at det er eleven der ønsker at gå på skolen

efter besøg

Anden procedure

Speciefterskole

der optages efter samtale både rygere og ikke rygere, men ikke alle elever optages!

der optages kun elever, der passer til skolens målgruppe

Det vurderes efter samtale, om eleven og vi holdningsmæssigt passer sammen.

alle optages normalt, men vi vurderer antallet af elever, der kræver ekstra lærerressourcer. Mest ud fra om vi har lærerressourcer til rådighed.

Vi er en speciefterskole - dvs alle elever har dokumenteret behov for specialundervisning

Eleverne skal på forhånd sige ja til skolens værdier og ordensregler

3. Hvilken optagelsesprocedure har skolen for optagelse af elever

(sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Optagelse på baggrund af ansøgningstidspunkt	54	32,73%					
2.	Optagelse betinget af samtale/besøg på skolen	126	76,36%					
	I alt							

Andre forhold

Man skal have været på besøg, men optages efter optagelsestidspunktet

Kan også være betinget af en samtale afhængig af oplysninger på forhånd

der foreligger en PPR. udtalelse om nødvendigheden af optagelse

udtalelse fra PPR en forudsætning

vi forventer også et besøg

der gennemføres kun samtale i de tilfælde hvor forældre, tidligere skole eller kommune informerer om særlige behov eller handicap.

Begge kriterier tæller!

optages på baggrund af liniefagstilmelding

Betinget af motiveret ansøgning

samt ansøgningstidspunkt

PPR-udtalelser

Begge gælder

- og aktuelle PPR udtalelse

Hos os er det "først mølle". Altså ingen kriterier

Lodtrækning + samtale

Optagelse på baggrund af PPR udtalelse

Eleverne skal have besøgt skolen. Her bliver der fortalt om skoleformen og skolen. Herefter får alle en personlig rundvisning af ikke "håndplukkede" elever.

Vi har begge dele i spil, først til mølle + et besøg for at eleven kan blive afklaret

Ansøgningstidspunkt og lodtrækning

Optagelse på Linier; geografisk fordeling; 9 - 10 klasse -dreng pige; m.m

4. Har skolen en politik for at optage "sårbare elever" (sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	54	32,73%					
2.	Nej	99	60,00%					
3.	Er ved at udarbejde en politik	10	6,06%					
4.	Ved ikke	2	1,21%					
	I alt							

5. Er der på skolen en generel stemning for, at man optager en hvis andel af "sårbare elever" (sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	124	75,15%					
2.	Nej	25	15,15%					
3.	Ved ikke	16	9,70%					
	I alt							

Kommentar

max 5 %

Har erfaring for at 4-5 adhd eller lign kan rummes,

men der er stor opmærksomhed på at hjælpe dem, der kommer til skolen.

vi tager elever ind i den rækkefølge de tilmelder sig, men gør ved rundvisning bl.a. opmærksom på at vi ikke tilbyder special undervisning.

det kommer helt af sig selv

Vi overvejer en procedure

Hvis egen motivation og nødvendig opbakning er tilstede kan eleven optages

ikke alle læreransatte der mener at det er efterskolens opgave at rumme elever med særlige behov

Man ved aldrig hvor mange "sårbare elever", der automatisk er optaget

Det får vi helt automatisk

Vi har generelt hvert år mange sårbare elever - elever med ondt i sjælen. fx bullimi, cutter, selvmordstanker

Vi er specialefterskole

enhver skole bør reservere plads til mindst 5% sårbare elever

Vi optager sårbare elever og stemningen er for, at man optager sårbare elever. Men IKKE en bestemt procentandel.

Vi har ingen decideret politik, men mener de skal udgøre en del af elevgrundlaget

Det er centralt at det er skolen som definerer hvilken type af "sårbare" vi optager. Vi har et tilbud som ikke pr. definition skal passe på alle.

Men vi frasorterer ingen !

ja, der er en udbredt holdning til, at vi skal tage del i det ansvar. Men mange føler, at vi ofte står meget ene og uden baggrundsviden om de enkelte elever

vi optager alle og dermed også en hvis procentdel af sårbare elever

alle vore elever er sårbare. Hvis der følger en pose penge med kan vi optage et særligt tilfælde. men kun i de år, hvor de ekstra timer kan passe ind i en fastansat's skema

vi er p.t. igang med en proces omkring sårbare elever

Spørgsmålet kræver samtale for at blive uddybet

sårbarhed er ikke et kriterie eller en ulempe. Vi optager alle egnede elever

Vi optager ikke så mange som tidligere da der ikke er opbakning generelt blandt efter skolen til at tage ansvar på dette punkt

Det er efterskolernes samfundsmæssige pligt også at optage sårbare elever!

Alle får en chance

jvf specialefterskole-kommentar ovenfor

6. Har skolen en procedure for optagelse af "sårbare elever" (sæt max 2 markering)?

Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1. Der optages uanset baggrund, diagnose eller tidligere bemærkninger vedr. helbred og trivsel	90	54,55%					
2. Der bliver holdt plads til at optage x-antal elever uanset ventelister	26	15,76%					
3. Der optages kun sårbare elever efter visitation fra hjemkommune	53	32,12%					
I alt							

Andre forhold

Der vurderes efter besøg og samtale

Vi vurderer om eleven passer ind i vores miljø og på om det er en elev hvor vi kan gøre en reel forskel

Hvis forældrene mener, at vi er det rigtige tilbud og de mener at eleverne kan klarer sig uden særlig støtte(den støtte alle elever får gennem deres kontaktlærer)

Vi siger nej til meget allergiske elever aht. køkkenet. Jeg anbefaler som regel elever med store indlæringsvanskeligheder at finde en anden skole. Men vi har altså pænt mange svage elver.

optagelsen af sårbare elever vurderes ud fra PPR papirer i hver enkelt tilfælde.

Der er ikke tale om visitation, men at vi vurderer om den pågældende elev kan passe ind i vores skole. VI har sat en kvote for forskellige handicaps og diagnoser

hvis den primære optagelsesbetingelse er opfyldt

Alle elever på Karise Efterskoler har særlige behov. Vi bruger slet ikke betegnelsen sårbare elever. Alternativt må jeres forståelsen gerne være, at alle vores er sårbare

Der optages eftersamtale, hvis det skønnes at den unge kan rummes og fornøden støtte kan skaffes.

vi er en ordblinddeefterskole, et smalet specialundervisningstilbud

vi visiterer selv

optages, hvis vi, på baggrund af en samtale, vurderer, at eleven vil have gavn af et ophold hos os

vi optager kun elever, som vi selv mener at kunne håndtere

Vi har ikke nogen procedure, men vil i hvert enkelt tilfælde overveje, om vi har kompetancer og ressourcer til eleven

Såfremt vi i forbindelse med indmeldelse/rundvisningssamtale bliver gjort opmærksom på problemer i forhold til at kunne gennemføre opholdet m.v. tager vi en kvalificeret dialog med forældre/evt fam.rådgiver om dette er den rigtige løsning - en dialog, der som regel betyder at forældre/elev foretager det "rigtige" valg

der optages kun sårbare elever efter samtale og evt. visitation

Visse elevprofiler får dårlige oplevelser ved indkvartering på 4 sengs værelser - ingen ro.

det er desværre ikke altid at vi får alle relevante oplysninger og derfor optager sårbare elever uden at vide det og dermed ikke etablerer den nødvendige støtte

Det har jeg tidligere svaret på

Vurdering efter personlig samtale

Vi vurderer den enkelte elevs situation

Vi drøfter naturligvis prblemet med forældre, der er spørgende overfor om det er den rigtige skole for deres barn.

Vi vurderer hver enkel elevs mulighed fo at gennemføre og få udbytte af et ophold hos os

Vi tager stilling i det enkelte tilfælde, men oftest opdager vi først problemerne når vi er startet

Vi vender elevansøgninger på lærermødet, hvis der er særlige forhold. Det er vigtigt at vi er enige om at denne opgave kan vi løfte.

Det er ikke muligt entydigt at sætte kryds et af stederne. Vi har ikke ventelister, men i år har vi ikke optaget alle elever, selvom vi ikke har alle elevpladser optaget. Der siges stop, når jeg vurderer, at antallet og tyngden af de sårbare elever (samlet set) er sådan, at vi fortsat formår at give hele vores elevgruppe et kvalificeret og udviklende skoleforløb.

Der foretages en konkret vurdering af, hvad vi kan gå ind i.

En samtale afgør hvorvidt vi optager eleven

vi vurderer fra sag til sag - har de senere år haft Tueretteelever

et begrænset antal

Vi optager efter en konkret vurdering. Kan vi hjælpe og kan eleven indgå i skolen (evt. med støttetimer)

Hvis vi får en henvendelse om en "sårbar" elev fra kommune, plejeforældre eller andre, tager vi en samtale, for at få afklaret omstændighederne, og at eleven er afklaret med skolens kultur, fag, regler mv., for at undgå endnu et nederlag, som et forkert skolevalg vil være. Sårbare elever er en broget skare, og mange opdager vi først når de er her, hvor sårbare de egentlig er.

Der optages efter grundig forarbejde af vores support team (soc. pædagoger)

kombineret med samtaler

Hvis der bliver et hul optages en sårbar elev

kategorier utilstrækkelige

I det store hele, optages elever uanset baggrund osv, men der har været eksempler på, at beskrivelsen af elevens tilstand har medført, at vi ikke har "turdet" påtage os opgaven primært ud fra hensynet til den pågældende elev, men også af hensyn til den øvrige flok.

optagelse finder kun sted efter et besøg

idrætsefterskole - så idrætsinteresse er et must

I samarbejde med forældre og evt. kommune

Hvis der er særlige forhold, som kan give tvivl om elevens udbytte af opholdet konsulteres hjemkommunen.

Vi vurderer helheden - det handler om en balance. Fx har vi ry for at have en struktur, som fremmer muligheden for et godt forløb for aspergere - men det går ikke med for mange med den diagnose.

Da vi udelukkende henvender os til elever, der er stækt repræsenteret i Jeres definition, er overstående meget svært at besvare. Vi er kritiske i optagelsen, men næsten alle elever falder inderfor kategorien, så det er gerne efter en samtale eller efter praktik

Vi optager f.eks. i hdhd med, men det man kalder stille damp

Efter ansøgning - afholdes individuel samtale

der tages stilling i hver enkelt tilfælde

Eleven optages efter visitation fra os i samarbejde med eleven og forældrene

optagelse efter vurdering på skolen

Asperger optages kun efter visitation med hjemkommunen

Visitation her forstået som PPR-anbefaling, men vi styrer selv optaget

Ved sårbare unge, har vi en grundig optagelsessamtale - udelukkende for at undersøge om det er et projekt der kan gennemføres

Når vi optager elever som kunne betegnes som sårbare unge er det under forudsætning at de recurser vi har til rådighed på skolen er tilstrækkelige for at opholdet på skolen lykkes

Hvis problemerne er kendte ved ansøgningen, optages kun efter en samtale og vores vurdering af om vi magter eleven.

7. Er I som skole bekendt med anvisningerne fra brochuren "Det gode forløb" (marts 2006 - Styrelsen for social service) (sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	32	19,39%					
2.	Nej	118	71,52%					
3.	Ved ikke	15	9,09%					
	I alt							

8. Har I som skole en procedure for videregivelse af oplysninger vedr. elever, der kommer med særligt tilskud fra kommunen (sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	63	38,18%					
2.	Nej	93	56,36%					
3.	Ved ikke	9	5,45%					
	I alt							

9. Har skolen en vedtaget handlingsplan mht. arbejdet internt med de "sårbare elever" (sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	48	29,09%					
2.	Nej	112	67,88%					
3.	Ved ikke	5	3,03%					
	I alt							

Kommentar

Vores kontaktlærersystem sikre opmærksomheden og kontakten til de relevante myndigheder i samarbejde med skolens ledelse

delvis.

Det er individuelt

Oftede ved vi ikke at eleverne er sårbare, men opdager det først et stykke inde i skoleåret

Hvad er et særligt tilskud fra kommunerne ?

Er under udarbejdelse

vi er en specialundervisnings efterskole og har derfor ingen særlig handleplan for sådanne elever. Vi videregiver oplysninger på lige fod med alle andre elever.

Ja vi har en aftale om hvordan kontaktlærer og forstander sammen etablerer dialog og samtaleforløb med elever, der har det svært

Vi har få og vurderer og planlægger i forhold til den enkelte elev.

ikke en nedskrevet handlingsplan, men en kendt procedure

Vi har forskellige tiltag der imødekommer forskellige grupper af sårbare unge

Der er ikke en standardiseret handlingsplan. Den tilrettes i hver enkelt tilfælde i forhold til en samlet vurdering af elevens særlige behov.

Det gennemsyre hele vores dagligdag og er en del af vores værdigrundlag

Der tage stilling i de enkelte tilfælde

Men under kraftig udbedring/forbedring

Men afhængig af sårbarheden sættes der ind med ekstra voksenstøtte, psykolog hjælp og andet.

vi er igang igang!!

skolen har et samlet specialundervisningstilbud, og vi har derfor konstant fokus på området vedr. efteruddannelse, og den tilrettelagte pædagogik, skolens årsplan, således at alt er tilrettelagt efter disse elever i et segregeret skoletilbud

Vi har ikke en handlingsplan, men vi bruger meget tid, udfra den enkelte elevs behov.

til 8: kort info til personale og k-lærer

Vi har 2 ressource lærere som ekstra hjælp til denne gruppe

Vi vurderer hvem den bedste kontaktlærer vil være og giver vedkommende ekstra timer til kontaktfunktionen

Ingen overordnet handleplan, men individuelle handleplaner

jvf specialskolekommentar ovenfor

10. Hvilke instanser samarbejder I med i arbejdet med de "sårbare elever"

(sæt 1 markering i hver række)?

				I alt
	Ja (Værdi: 3)	Nej (Værdi: 2)	Ved ikke (Værdi: 1)	
Elevens hjemkommune (avg: 2,96)				100 %
Skolens hjemkommune (avg: 2,10)				100 %
Interesseorganisationer f.eks. Livslinien, Kræftens Bekæmpelse (avg: 2,26)				100 %
I alt	48 %	47 %	4 %	

Andet - anfør venligst

UU-centre og tidligere skoler

Vi er med i et projekt med Vita-Center for socialt arbejde

Det er meget individuelt, hvem vi samarbejder med - men gerne kommunerne hvis de er villige

Alle relevante

men sjældent

Forældre, tidligere skoler og behandlere

Vi samarbejder meget med hjem og psykolog

Vita

Vi samarbejder også med VITA

Alle relevante samarbejdspartnere der er til gavn for den unge.

Psykologer og andre fagfolk

Solbakken Handicaprådgivning

Vi benytter os af en lokal praktiserende psykolog

Andre resourcepersoner omkring eleven, f.eks. forældrene

landsforeningen Ligeværd f.eks.

3 udredende samtaler med klinisk psykolog tilskyttet efterskolen

PPR, UU, sundhedsvæsenet

Vejledere, kuratorere og sagsbehandlere

autismeforeningen

forældrene

Forældre tidliger skole

11. Hvilke fagpersoner samarbejder I med i arbejdet med de "sårbare elever"

(sæt 1 markering i hver række)?

				I alt
	Ja (Værdi: 3)	Nej (Værdi: 2)	Ved ikke (Værdi: 1)	
Psykolog i elevens hjemkommune (avg: 2,83)				100 %
Psykolog i skolens hjemkommune (avg: 2,44)				100 %
Sagsbehandler i elevens hjemkommune (avg: 2,97)				100 %
Sagsbehandler i skolens hjemkommune (avg: 2,02)				100 %
UU-vejleder i elevens egen hjemkommune (avg: 2,55)				100 %
UU-vejleder i skolens hjemkommune (avg: 2,25)				100 %
Elevens egen læge i hjemkommune (avg: 2,38)				100 %
Elevens egen læge i skolens hjemkommune (avg: 2,47)				100 %
Sundhedsplejerske i elevens hjemkommune (avg: 1,99)				100 %
Sundhedsplejerske i skolens hjemkommune (avg: 2,14)				100 %
Tidligere klasselærer (avg: 2,53)				100 %
Forældre (avg: 2,98)				100 %
I alt	53 %	41 %	7 %	

Andet - anfør venligst

Svarene her er vist mest udtryk for hvad vi har prøvet.

samarbejdet er afhængig af oplysningerne og relevans.

Vi har ikke mange erfaringer på dette område, men indtil videre har vi primært arbejdet sammen med det kommunale korps i form af PPR og sagsbehandlere

Fysioterapeuter, psykiatere etc

Forældre ofte, de andre sjældent

Børne-og ungdomspsyk

Umuligt at sige noget generelt om. Forløbene med det enkelte menneske er meget forskellige

Vi samarbejder med de relevante instanser, men ikke særlig proaktivt

den enkelte sag afgør eventuelle samarbejdspartnere

Samarbejdet er "i nogen grad" - der mangler meget

Alle nævnte instanser er ikke i spil hver gang og ofte er vejen til dette samarbejde lang.

kender ikke til tilfælde der kan besvare bekræftende på spørgsmålet

markeringerne er baggrund af få eksempler og intention

Altid individuelle forløb

kontaktpædagoger, psykiatri-sygeplejerske og -læge i elevens hjemkommune,

til 11: ikke alle ved alle elever

Har intern vejleder

Plejeforældre

12. Har skolen medarbejdere, der specifikt tager sig af "sårbare elever"

(sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	89	53,94%					
2.	Nej	73	44,24%					
3.	Ved ikke	3	1,82%					
	I alt							

Kommentar

Udover kontaktlærerne har vi en AKT-lærer

klasselærere og afdelingsledere ingen er dog uddannet på området, derfor indrager vi så hurtig som muligt andre samarbejdspartnere

Men i praksis ja

vi har visse dansk-/kontaktlærere, derr specifikt tildeles sårbare unge

Det gør vi alle

Ikke uddannede til dette, kemi mellem elev og lærer vejer tungt ved medarbejdeudvælgelse

alle lærere har kontaktlærerfunktion

det gør vi alle

alle lærere, da vi er en specialefterskole

normal kontaktlærerfunktion + forstander til elever med særlige vanskeligheder

Vi har en fritidscoach, men det er mere på de vilde unge end de sårbare

sjældent

Skolen har et "Åndehul", hvor eleverne kan hente hjælp og støtte - udover kontaktlærer.

Alle i den pædagogiske personalegruppe.

Tuerette

vi mener det er vigtigt at alle medarbejdere kan håndtere "sårbare unge". Men kontaktlærer har hovedansvaret

Men vi har en gruppe lærere, der tager sig af den svage elevgruppe, men ikke direkte "sårbare"

Der er dog lærere, som gerne påtager sig opgaven frem for andre og dermed har oparbejdet en vis kompetence.

en lærer, der tager sig af en del sårbare piger

f.eks. vedr. medicin og ADHD

det arbejder vi på

2 socialpædagoger. Og spørgsmål 13= JA - fuldtidsansatte

2 lærere

der er etableret et særligt team, der tager sig af særligt sårbare elever. Dog stadig det mest almindelige at hele lærergruppen drøfter tiltag.

Vore elever med forstyrrelser indenfor autismspektret

jvf specialefterskole-kommentar ovenfor

13. Har skolen afsat timer til arbejdet med "sårbare elever"

(sæt 1 markering)?

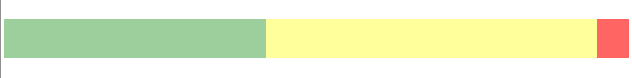
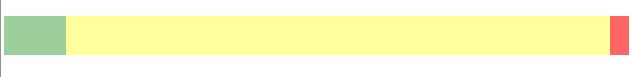

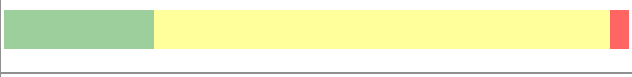
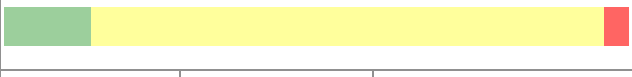
	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja - akord aftalt ved skoleårets start	43	26,06%					
2.	Ja - akord aftalt ved behov	71	43,03%					
3.	Nej	46	27,88%					
4.	Ved ikke	5	3,03%					
I alt								

14. Hvem sørger for, at en elev registreres som sårbar på jeres skole

(sæt 1 markering i hver række)?

				I alt
	Ja (Værdi: 3)	Nej (Værdi: 2)	Ved ikke (Værdi: 1)	
Ledelse (avg: 2,87)				100 %
Ressourceperson (avg: 2,36)				100 %
Sekretær (avg: 2,24)				100 %
Kontaktlærer (avg: 2,75)				100 %
Klasselærer (avg: 2,21)				100 %
Tilfældigt (avg: 2,08)				100 %
I alt	48 %	46 %	6 %	

15. Hvem sørger for at der i praksis iværksættes en indsats for en "sårbar elev" (på jeres skole)
(sæt 1 markering i hver række)?

				I alt
	Ja (Værdi: 3)	Nej (Værdi: 2)	Ved ikke (Værdi: 1)	
Ledelsen (avg: 2,92)				100 %
Ressourceperson (avg: 2,36)				100 %
Sekretær (avg: 2,07)				100 %
Kontaktlærer (avg: 2,80)				100 %
Klasselærer (avg: 2,21)				100 %
Tilfældigt (avg: 2,09)				100 %
I alt	44 %	53 %	3 %	

Andet - anfør venligst

Udgangspunktet er altid, at hver elev skal have en særlig indsats. Derfor er spørgsmål 14 upræcist, da forretningsgangene er implementeret i vores hverdagsliv

Medarbejderrådet

Lærerrådet aftaler denne indsats

Vi følger den enkelte elev tæt gennem en kontaktlærerordning.

Socialpædagog

til 15: ved ikke hvad ressourceperson dækker

Samarbejde mellem ledelse og kontaktlærer

Som regel ledelse eller efter fælles drøftelse i lærergruppen

Hele skemaet bærer præg af at være udarbejdet tanke på de 22 specialefterskoler

16. Tilbydes der efteruddannelse til medarbejdere der, arbejder med de "sårbare elever"
(sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	112	67,88%					
2.	Nej	34	20,61%					
3.	Ved ikke	19	11,52%					
	I alt							

17. Er der generelt blandt medarbejdere på skolen interesse for at deltage i kurser vedr. "sårbare elever" (sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	82	49,70%					
2.	Nej	41	24,85%					
3.	Ved ikke	42	25,45%					
	I alt							

Kommentar

delvist.

alle lærere tilbydes PD i specialpæd.

Vi ønsker ikke at blive "for dygtige" det kan signalere at vi ønsker mange sårbare unge - det gør vi ikke.

Vi har relativt få sårbare elever og føler at vi med konstruktiv dialog og god erfaring omkring forløbet får hjulpet de elever der har det svært så de kommer til at fungere både her og når de skal videre

Hos nogle lærere

ja til dels

ikke generelt, men en lille håndfuld, ja

der er nogle der brænder for dem

Vi etablerer vores egne kurser med udefra kommende konsulent. Fx Ida Koch

Ikke fra alle medarbejdere - der er en del der brænder for disse elever og så er der en gruppe, der er dygtigst til normalområdet elever.

Der er en interesse for generelt at uddanne sig men ikke specifikt på et område. alle der har interesse i at videreuddanne sig får muligheden her.

Vi vil gerne tilbyde kurser, men udbuddet er ikke tilfredsstillende

mest for dem som sidder med det.

Måske mangler der også relevante kurser af kortere varighed 1- 5 dages kurser

kun forespurgt på konkrete kurser

ønsker om kurser er altid større end ressourcerne

Det er ikke en entydigt billede - i flokken er der forskellig holdning til om vi skal have sårbare unge

bruger lokal løn til fællesarrangementer som afholdes på skolen

18. Hvilke former for kursus/efteruddannelse kunne medarbejdere fra jeres skole være interesserede i at deltage i, i forbindelse med arbejdet med "sårbare elever"
(sæt 1 markering i hver række)?

						I alt
	Rigtigt godt (Værdi: 5)	Ok (Værdi: 4)	Ikke så godt (Værdi: 3)	Vil ikke deltage i (Værdi: 2)	Ved ikke (Værdi: 1)	
1 dags kursus lokalt (avg: 4,25)						100 %
1 dags kursus regionalt (avg: 3,92)						100 %
1 dags kursus nationalt (avg: 3,13)						100 %
Kursus af 1 uges varighed (avg: 3,08)						100 %
Kursus på PD niveau (avg: 2,52)						100 %
I specifikke kurser (avg: 3,58)						100 %
Kursus med specifikke problemstillinger fx. ADHD (avg: 3,61)						100 %
I alt	25 %	34 %	16 %	9 %	16 %	

19. Er der på jeres skole interesse for, at Efterskoleforeningen kunne stille særlig konsulentbistand til rådighed for arbejdet med "sårbare elever"

(sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	109	66,06%					
2.	Nej	25	15,15%					
3.	Ved ikke	33	20,00%					
4.	Kommentar	18	10,91%					
I alt								

20. Baggrundsoplysninger

(sæt 1 markering)

						I alt
	50 - 100 (Værdi: 5)	100 - 150 (Værdi: 4)	150 - 200 (Værdi: 3)	200 - 300 (Værdi: 2)	over 300 (Værdi: 1)	
Hvor mange elever optager I på skolen? (avg: 4,38)						100 %
I alt	49 %	41 %	10 %	1 %	0 %	

8. klasse

(sæt 1 markering)

					I alt
	0 - 20 (Værdi: 4)	20 - 40 (Værdi: 3)	40 - 60 (Værdi: 2)	over 60 (Værdi: 1)	
Hvor mange elever har I på 8. kl? (avg: 3,90)					100 %
I alt	90 %	9 %	1 %	0 %	

9. klasse

(sæt 1 markering)

					I alt
	0 - 20 (Værdi: 4)	20 - 40 (Værdi: 3)	40 - 60 (Værdi: 2)	over 60 (Værdi: 1)	
Hvor mange elever har I på 9. kl? (avg: 2,59)					100 %
I alt	12 %	45 %	33 %	10 %	

10. klasse

(sæt 1 markering)?

					I alt
	0 - 20 (Værdi: 4)	20 - 40 (Værdi: 3)	40 - 60 (Værdi: 2)	over 60 (Værdi: 1)	
Hvor mange elever har I på 10. kl? (avg: 1,96)					100 %
I alt	11 %	18 %	27 %	44 %	

21. Har I en godkendelse som egnet opholdssted (må have anbragte elever)

(sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	60	36,36%					
2.	Nej	83	50,30%					
3.	Ved ikke	22	13,33%					
	I alt							

Andet - anfør venligst

Vi har opsagt aftalen

4

12 godkendte pladser

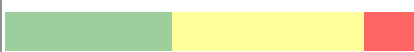

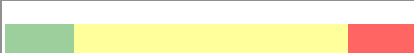
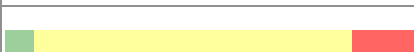
søger p.t.

Jeg mener, at vi er godkendte til 2

5 pladser

22. Tilbyder I specialundervisning på skolen

(sæt 1 markering i hver række)?

				I alt
	Ja (Værdi: 3)	Nej (Værdi: 2)	Efter aftale (Værdi: 1)	
Skolen er godkendt med et samlet specialundervisnings tilbud (avg: 2,16)				100 %
I dansk (avg: 2,33)				100 %
I matematik (avg: 2,28)				100 %
Specialundervisning for elever med læsevanskeligheder (avg: 2,23)				100 %
Specialundervisning for elever med ADHD (avg: 2,02)				100 %
Specialundervisning for elever med adfærdsforstyrelser (AKT) (avg: 1,93)				100 %
I alt	28 %	61 %	12 %	

Andet - anfør venligst

Vi har 30 enkeltintegrerede elever med behov for støtte via PPR

Autisme, udviklingshæmning.....

Vi har elever der får særlig dansk undervisning, fordi de har et andet modersmål

Vi har et ressourcelærersystem, som vi har påbegyndt arbejdet med i år. Det handler om reel inklusion af elever med særlige behov.

Vores elever har en blandet landhandel af diagnoser. Vi har stor erfaring for at arbejde med denne gruppe af unge. Vi arbejder ud fra et pædagogisk grundlag, er de unge behandlingskrævende ud over hvad der normalt er at finde i en gruppe unge i puberteten hjælper vi med at finde professionelle behandlingstilbud.

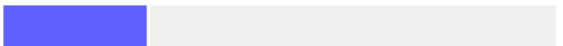
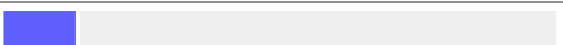

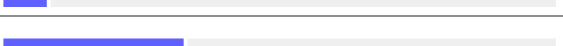
Vi har niveaudeling i eng., mat., tysk og naturfag + dansk som andetsprog

Elever med specifikke diagnoser som ADHD og AKT visiteres hvis de efter skolens vurdering er egnede til efterskole, og hvis der er flere pladser (vi har fastsat kvoter for optagelse af hver gruppe)

Som ganske ny forstander 1. august dette år, er der indrømmet forhold omkring dette emne, som jeg ikke er vidende om.

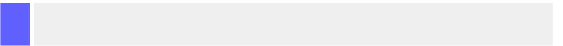
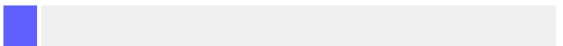
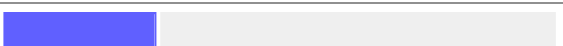

23. Er der venteliste til jeres skole

(sæt max 2 markeringer)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	77	46,67%					
2.	1 - 2 år	43	26,06%					
3.	2 - 3 år	22	13,33%					
4.	Mere end 3 år	13	7,88%					
5.	Nej vi har ikke venteliste	54	32,73%					
	I alt							

24. Hvor mange år har skolen eksisteret

(sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	0 - 3 år	9	5,45%					
2.	Mellem 4 - 10 år	10	6,06%					
3.	10 - 25 år	46	27,88%					
4.	Mere end 25 år	100	60,61%					
	I alt							

Bilag 2

Grafisk opsamling på spørgeskemaer fra lærere

Sendt til 261 skoler

Svar fra 140

Udgivet: 30.10.2008

1. Hvordan får du typisk kendskab til "en sårbar elev"

(sæt max 3 markeringer)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Skolen er orienteret ved indmeldelse af elev	77	55,00%					
2.	Forældrene orienterer inden skoleårets start	47	33,57%					
3.	Sagsbehandleren fra elevens hjemkommune orienterer inden skoleårets start	25	17,86%					
4.	Eleven henvender sig selv	46	32,86%					
5.	Elevens hjemkommune kontakter skolen i løbet af skoleåret	9	6,43%					
6.	Kammerater henvender sig	25	17,86%					
7.	Forældrene gør opmærksomme på det i løbet af skoleåret	31	22,14%					
8.	Lærerne opdager det	119	85,00%					
9.	Sekretæren giver oplysninger videre	12	8,57%					
10.	Øvrigt personale bliver opmærksomme, f.eks. pedel, køkken	2	1,43%					
	I alt							

Kommentar

Der er mange muligheder!

Det er FOR tit vi selv skal opdage det

afhænger jo af hvor kendt problemet er

Det er for det meste de samme personer eleverne kommer til!

3 markeringer er for lidt, da det kommer og kan komme fra alle ovenstående. Klart svar er IKKE muligt.

vi skelner ikke mellem lærere og øvrigt personale - alle tager del i observationerne

ofte er det skolen/kontaktlæreren der opdager det

Der er mange flere svar end de max 3

Vi henvender os som skole til denne gruppe

Jeg har markeret de punkter som der i dette skoleår har været flest af. Nogle skoleår er de andre punkter som der opstår flest af, men alle punkterne kan forekomme på et skoleår.

Kommer meget an på hvilken type af sårbarhed

Læreren opdager det også ofte

Svært at prioritere, havde brug for at markere flere!

Vi oplever nogle gange at forældre fortier vigtige oplysninger, måske fordi de er bange for at vi så ikke vil optage eleven.

har oplevet alle disse muligheder

2. Hvilke 3 tegn ser du oftest hos de "sårbare elever", du får kendskab til

(sæt max 3 markeringer)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ensomhed	58	41,43%					
2.	Sygefravær	80	57,14%					
3.	Tristhed	82	58,57%					
4.	Cutting	28	20,00%					
5.	Spiseforstyrrelser	17	12,14%					
6.	Overdreven kontrol med egen situation	11	7,86%					
7.	Flygtighed i venskaber	29	20,71%					
8.	Opfarenhed	47	33,57%					
9.	Pjækkeri	44	31,43%					
	I alt							

Andet - anfør venligst

manglende selvtillid

Brug for tryghed

Igen - 3 er for lidt - det er typisk en kombination af flere af ovenstående.

men alle ovenstående problemer forekommer

der er flere svar end de max 3

Igen kan alle punkterne forkomme på et skoleår

svært ved at arbejde/lære på trad. vis

Bekymrede kammerater

Manglende sociale kompetence

3. Hvem på skolen iværksætter typisk en plan for en "sårbar elev"

(sæt max 3 markeringer)?

Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1. Ledelsen	83	59,29%					
2. Sekretæren	1	0,71%					
3. Huslæreren/kontaktlæreren	125	89,29%					
4. Klasselæreren	26	18,57%					
5. Tilfældigt	9	6,43%					
I alt							

Andet -anfør venligst

Skolemor

omsorgsansvarlig

Fokuslæreren

Vejlederen

Forstanderen

teamet og lærerrådet i samarbejde med forældre

Samarbejde

Den person eleven er tryk ved, sammen med ledelsen

De ansatte diskuterer i fællesskab

Skolemor

+ skolens socialrådgiver

skolemor

flere i samarbejde

evt. anden lærer

Samtale/rådgivningstilbuddet som eksisterer på skolen

vi har ugt. skemalagt opfølgning med lærer og ledelse

Vi er to ansatte til at tage os af de elever som skulle have brug for hjælp.

Der sker ofte ikke noget

en udvalgt lærer

Den lærer eleven ønsker kontakt til

samt en lærer med dette ansvarsområde

Studievejleder

skolemor

Samarbejde mellem ledelse og kontaktlærer

Vores EMSB-gruppe

fælles medarbejderråd, men kontaktlæreren udfører opgaven

skolevejlederen

Vi har 2 lærere + en psykolog særlig afsat til specielle situationer

lægges i fællesskab på lærermøde

eller sorg-medarbejderen

sker i samråd med kollegaer og ledelsen er altid enten inddraget eller informeret

4. Forventes der fra skolens side, at du som hus/kontaktlærer selv agerer ift. en "sårbar ung"
(sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	112	80,00%					
2.	Nej	22	15,71%					
3.	Ved ikke	6	4,29%					
	I alt							

Kommentar

Lærerværelse og ledelse er ind over, når det drejer sig om mere end alm. kontaktlæreropp.

jeg tager initiativ der følges op i fællesskab

en vurdering, da ingen tilfælde en ens

Det er ikke nødvendigvis igennem kontaktlæreren at den gode kontakt etableres, men hos en person som har en hvis kendskab til div. problemstillinger.

Det forventes, at man som kontaktlærer er den, der har det største ansvar

som minimum orientere ledelsen

flere i samarbejde

har almindelig kontakt med sine kontaktelever - nogle/hvis sårbare elever - har man mere kontakt med, hjælper på forskellig vis.

men aldrig alene, altid i samarbejde med ledelsen

Evt. med hjælp fra den uddannede person, der tager sig specielt af disse unge

Man er med til at lægge handleplan og følge op

Det kommer an på hvor sårbar eleven er.

Vi drøfter det sammen først.

ja men der sker ikke noget hvis man ikke gør

efter samråd med lærerkollegiet

evt. "sendes" videre

men ikke uden oplakning fra ledelsen

men aldrig alene

Men det er oftest et samarbejde mellem huslærerne, hvor også forstander kommer ind i billedet.

Ledelsen er altid med i forløbet, men rent praktisk er det ofte kontaktlæreren, der skal tage affære.

men med hjælp fra ledelsen/kollegaerne

ja, i forhold til at søge hjælp i kollegiet

ja, men det er ikke altid at man selv som kontaktlærer har kendskab til eleven (idet det ikke er alle elever man selv har til undervisning)

Forskelligt fra "sag til sag"

det håber jeg vi alle forventer af os alle

men altid i samråd med ledelse og kollegaer

sker i grelle tilfælde i samarbejde med ledelsen

5. Er der aftalt akkord/timer til arbejdet med en "sårbar ung"

(sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	45	32,14%					
2.	Nej	82	58,57%					
3.	Ved ikke	13	9,29%					
	I alt							

Kommentar

Timer kan fås ved svær belastning

nogen gange

Kan iværksættes med et antal timer efter behov

det er en del af kontaktlærerarbejdet

Hører under den sædvanlige tildeling for kontaktlærerfunktion

i kontaktgruppelærer aflønning

Som en del af akkorden i k-lærerfunktionen. Hvis meget grelt så flere timer.

eleven tildeles ofte en støtteperson

Vi kontakter kommunen for at få tildelt ekstra timer

kun i visse tilfælde

til de elever vi på forhånd kender til og har fået tildelt timer fra kommunen. Derudover er der en lokal aftale om timer som kontaktlærer.

vi arbejder med sociale støttetimer som der evalueres på

det ligger i kontaktlærer funktionen men bør ikke gøre det

det ligger i kontaktlærerfunktionen

Kun hvis kommunen griber ind eller vi som skole kræver støtte til eleven

Nogle kommuner bevilger vejledningstimer

Aftales efter behov

Forskelligt

Afhænger af eleven

eller det bliver aftalt

Nogle gange er der på forhånd aftalt noget. Andre gange kan vi få en aftale igang. I de sidste tilfælde gør vi det alligevel, hvis det kan rummes uden at influerer for meget på andre elever.

Hvis vi på forhånd ved, at der er brug for ekstra støtte til en elev, og der følger timer med fra hjemkommunen, ja så får man timer for at tage hånd om den pågældende elev - ellers ikke.

efter aftale

Nej, men det ville være rart, flere elever kræver rigtig megen støtte, mange snakke både med eleven, forældre og øvrige kontaktpersoner.

Nogle gange, hvis der medfølger et økonomisk tilskud, ellers kommer det under akkorden med kontaktlærerarbejdet.

det rigtige svar er: Nogen gange

efterbevilliget løntillæg

nej, men vi noterer den anvendte tid, som herefter aflønnes

6. Har du været i en situation, hvor du i arbejdet med en "sårbar ung" har følt, at du ikke magtede det (sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	109	77,86%					
2.	Nej	26	18,57%					
3.	Ved ikke	5	3,57%					
	I alt							

Kommentar

hvor vi måtte tilkalde elevens bagland

Ja, det er vigtigt at vi ikke gør os til den professionelle, men til hjælper

Og derfor har jeg kolleger

spiseforstyrrelser

Vi mangler uddannelse

Det sker for alle derfor er det vigtig at en fra ledelsen er informeret om alle snakke og kan være tovholder og sparringspartner - supervisor

Her er man jo bange for, at man ikke har gjort, hvad man skulle, men det er første gang, man stifter bekendtskab med det.

det er komplekse problemstillinger vi står med ind imellem...vi anvender ekstern supervision hvis det er for komplekst

Vi er jo ikke uddannede psykologer, og nogle områder er ikk vores bord.

En pige med tegn på depression, der havde svært ved at kommunikere med andre. Hun virker gladere nu og siger, hun har det bedre, men jeg føler hun ikke lukker mig rigtig ind. Har snakket med forældrene, der ligger i skilsmisse.

pga. tid der er også andre elever i kontaktgruppen

Når kontakten ikke har været god. Eller der ikke har været tid nok til den enkelte elev, eller når der ingen samarbejde er fra forældrene, eller når der ikke er samarbejde blandt personale

Altid hjælp at få (interne eller eksternt)

men fik hjælp/supervision af tilknyttede psykolog

Ja, jeg har ofte tænkt, at hvis jeg havde elevens forældre inden for rækkevidde, ja så kunne jeg gøre noget rigtigt grimt ved dem, fordi de ikke kan se, hvad det er de gør ved deres barn. Kort sagt jeg ville gerne have haft en psykolog tilknyttet til skolen, som jeg så kunne vende elevens situation med og få redskaber til at hjælpe eleven her og nu. Jeg skal ikke lege psykolog, da eleven forhåbentlig får den hjælp hjemme i kommunen, men ofte føler man sig magtesløs i selve situationerne og er usikker på, om man nu gør det rigtige overfor eleven.

ja vi har haft unge direkte udskrevet fra børnepsyk.

Vi skal stadig være professionelle lærere og ikke psykologer

Det normale er at jeg har overskud til at magte en sårbar ung.

men jeg magtede godt samværet, men kunne ikke "løse" noget.

7. Hvem ville du først kontakte på skolen, hvis du fik viden om, at en elev var "sårbar"

(sæt max 3 markeringer)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ledelsen	121	86,43%					
2.	Sekretæren	6	4,29%					
3.	Kollegerne	95	67,86%					
4.	Det står i handleplanen	6	4,29%					
5.	Ved ikke	2	1,43%					
	I alt							

Kommentar

tingene sker samtidigt. Skrives i dagsrapporten

Forstanderen

kommunen

og SKOLEMOR

socialrådgiveren på skolen

kontaktlærer - skolemor

Kollegaer og ledelse samtidig

Forældrene

alle på skolen er orienterede så de alle kan agere rigtigt i situationer med den pågældende elev

skolemor

vi samarbejder da!

i nogen tilfælde: sorg-medarbejderen

8. Hvilke foranstaltninger har du erfaring med er de vigtigste for at du kan udføre dit arbejde med en "sårbar elev" (sæt max 3 markeringer)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Kontakt til ressourcepersoner på skolen	34	24,29%					
2.	Kontakt til ressourcepersoner uden for skolen	54	38,57%					
3.	Støtte/ kontaktperson til eleven	68	48,57%					
4.	Kendskab til plan for eleven	31	22,14%					
5.	Kollegers opbakning	82	58,57%					
6.	Ledelsens opbakning	93	66,43%					
7.	Ekstra honorering af arbejdet med en sårbar ung	18	12,86%					
	I alt							

Andet - anfør venligst

Ledelsens opbakning er en selvfølge

Samtale med egen læge

god forældrekontakt

for mig kan honorering være, timer: Jeg har svært ved at vælge kun 3, da et godt samarbejde betyder meget. Men for den enkelte elev er det vigtigt med få personer og fortrolighed (accept)

Kolleger og ledelse går her på lige fod med hinanden (vi "niveaudeler" ikke medarbejdere)

men alle punkter er væsentlige

Hjemmets opbakning

drejer det sig om hjælp til eleven vi ikke selv kan klare er der altid hjælp udefra

Jeg fornemmer, at vi er ofte alt for langt henne i et forløb med en sårbar elev, før der bliver lavet en plan for eleven. Det er ikke altid skolens skyld, men ofte sagsbehandlerne, der smøler.

kollegaer og ledelsens opbakning

kontaktperson betyder også forældre

vigtigt at føle at arbejdet værdsættes

9. Er der på skolen en politik for arbejdet med de "sårbare elever"

(sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	51	36,43%					
2.	Nej	68	48,57%					
3.	Ved ikke	21	15,00%					
	I alt							

Kommentar

Politikken ligger i skolens værdigrundlag.

ikke nedskrevet politik

de skal hjælpes

Hvis der er behov for det bliver det sat igang.

Det er vigtig at en medarbejder aldrig kommer til at stå alene med viden og ansvaret for en elev. Vi orienterer også eleven om, at læreren underretter en fra ledelsen omkring den enkeltes problemer. Ikke i detaljer, men overordnet. Det giver også eleven en tryghed i at der er en anden voksen at gå til. Vi har erfaring for at " de sårbare" elever kan være medvirkende årsag til udbrændthed og afmatning, hvis den enkelte medarbejder står alene med opgaven, derfor prøver vi meget bevidst at have fokus på supervision.

Ikke en egentlig politik eller handleplan

det er op til den enkelte lærer

hvis det drejer sig om sorg.

Det er også svært, da hver ung er forskelligt.

Men ikke dækkende, da det er en uhyre bred gruppe

Både og. Det kommer an på situationen

Vi har ikke en nedskrevet plan, men vi agerer alligevel på sårbarhed.

Ja, i forbindelse med dødsfald og skilsmisse, men ellers ikke

Hvis vi kan hjælpe gør vi det - er det behandling hos professionelle overdrager vi opgaven.

Vi har ikke mange elever, der er sårbare og handler derfor, når de viser sig.

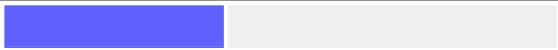

Ikke en fast skabelon, men vi har rutiner.

vi er 2 lærere der har taget et AKT modul i diplomuddannelsen, men vi bliver ikke brugt.

tages meget fra sag til sag

Vi kan ikke tage et dokument frem. Men en elevs situation vil være velkendt af alle

10. Er du vidende om, hvornår du som medarbejder på skolen har underretningspligt til kommunerne (sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	56	40,00%					
2.	Nogenlunde	68	48,57%					
3.	Nej	12	8,57%					
4.	Ved ikke	4	2,86%					
	I alt							

Kommentar

det er leder der indberetter

Ville spørge hos ledelsen hvis jeg på nogen måde var i tvivl

Samarbejdet med ledelsen omkring dette

Men kun fordi jeg har erfaring med området

har vi ikke drøftet

Hvis jeg bliver i tvivl undersøger jeg reglerne og forholder mig til dem.

11. Har I på skolen en plan for, hvad der skal være af indsatser for, at en "sårbar elev" kan gennemføre et ophold (sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	38	27,14%					
2.	Nej	84	60,00%					
3.	Ved ikke	18	12,86%					
	I alt							

Kommentar

tages på lærermøde

individuelle planer fra elev til elev

men skolens hverdag er indrettet på at alle skal kunne gennemføre

Men den er ikke god nok.

Ikke en decideret fast plan, vi behandler hver enkelt elev individuelt

Vi har ikke en fast plan for hvilke indsatser der skal være, men vi tager store individuelle hensyn til den enkelte elev og synes selv vi er rigtig gode til at tage udgangspunkt i den enkelte elev og tilpasse hverdagen så eleven oplever at blive styrket i sit liv og også skolearbejdet.

men det er jo meget individuelt

fokus på kontaktlærerordningen

Hver elev drøftes og ikke alle bliver behandlet ens.

tages op helt individuelt

Igen ikke skudsikker plan

modtager mange sårbare unge så vi har en del erfaring

planen laves individuelt

Nej, vi har ikke en overordnet plan, men vi planlægger individuelt fra elev til elev

Der tages hånd om den enkelte situation

Vi har øje for det, men tror ikke en forudbestemt plan kan gøre det

Vi har ikke en fast nedskrevet plan, men vi tager fat om problemet, og forsøger at fastholde.

samt en grænse for hvad vi kan magte.

Og alligevel laver vi indsatser for hver enkelt sårbar elev

Ikke en plan, der er direkte nedskrevet, men mere en praksis, f.eks. hvilke forventninger der til piger der ikke vil spise, aftaler osv.

Vi går ikke ind i en sag uden at vi har en plan. men igen: Vi har ikke mange eksempler.

Vi forholder os fra elev til elev.

12. Hvilke samarbejdspartnere er der typisk brug for at trække på i arbejdet med de "sårbare unge" (sæt max 3 markeringer)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Forældrene for yderligere samarbejde	128	91,43%					
2.	Elevens hjemkommune	93	66,43%					
3.	Skolens hjemkommune	4	2,86%					
4.	En ekstra støtte/kontaktperson fra skolen	64	45,71%					
5.	Skolens ledelse	81	57,86%					
	I alt							

Andet - anfør venligst

UU-center

andre personer med viden om emnet

Skolemor

forståelse fra kollegernes side

Den 3. markering kan kun realiseres i begrænset omfang.

det vigtigste er elevs samarbejde

13. Hvilke fagpersoner trækker du typisk på i dit arbejde med de "sårbare unge"

(sæt max 3 markeringer)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Psykolog fra elevens hjemkommune	52	37,14%					
2.	Psykolog fra skolens hjemkommune	38	27,14%					
3.	Sagsbehandler i elevens hjemkommune	93	66,43%					
4.	Sagsbehandler i skolens hjemkommune	2	1,43%					
5.	UU-vejleder i elevens hjemkommune	10	7,14%					
6.	UU-vejleder i skolens hjemkommune	2	1,43%					
7.	Elevens egen læge i hjemkommune	9	6,43%					
8.	Elevens egen læge i skolens hjemkommune	8	5,71%					
9.	Sundhedsplejerske i elevens hjemkommune	0	0,00%					
10.	Sundhedsplejerske i skolens hjemkommune	1	0,71%					
11.	Tidligere klasselærer	16	11,43%					
12.	Forældre	116	82,86%					
	I alt							

Andet - anfør venligst

Skolens psykolog

psykolog kontaktes af vores leder

Vi har på skole en fast psykolog som vi bruger, hvis ikke eleven har været i systemet før ellers ville jeg bruge den person som eleven kender i forvejen, da det handler meget om tillid. Hvis det drejer sig om en spiseforstyrrelse ville jeg få elevens læge med i forløbet. Der er ikke et eksempel der er ens og hvilket system der er bedst afhænger af den enkelte elevs situation. Der for kun et svar

skolens socialrådgiver

skolens egen sundhedsplejerske

Mine kollegaer.

Vi har også stor glæde af vores samarbejde med VITA - fonden

vi har en terapeut tilknyttet skolen der kommer hver anden uge

fagpersoner er ikke til at få fat på.

Det kommer jo meget an på hvad det drejer sig om og hvad forhistorien er.

familierådgivningen VITA

Hvis ellers forældre kan betegnes som fagpersoner

Det ville være dejligt om man også kunne arbejde sammen med elevens psykolog, men det forhindrer tavshedspligten normalt.

Kontaktpersoner tilknyttet den unge i hjemkommunen

Men i første omgang er det forældrene

14. Er der generelt blandt medarbejdere på skolen interesse for at deltage i kurser vedr. "sårbare elever" (sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	62	44,29%					
2.	Nej	26	18,57%					
3.	Ved ikke	52	37,14%					
	I alt							

Andet - anfør venligst

jeg tror det svinger meget, jeg selv har en interesse i at komme på et akt kursus men der skal værers tid og penge til dette desværre.

For nogle ja, andre helt sikkert nej

Ind imellem føler vi os ikke rustede nok til opgaven og ønsker os derfor mere viden

Del dels nogle lærere har været på kursus vedr. unge med selvskadende handlinger

Jeg har stor interesse

Vi er på vores skole 2 ud af 13

Vi er en specialefterskole

En medarbejder uddanner sig specifikt til rollen som resourceperson på dette område

Det vil nok være min anden kollega og jeg selv, som ville blive sendt afsted på dette.

Men vi har ikke så mange "sårbare elever"

hvis der afsættes tid til det. Så det kan hænge sammen med dagligdagen og der sættes vikar på, så det ikke går ud over resten af ens skema

Men det sker ikke ret ofte

har desværre ikke tid til det i dagligdagen

Flere prioriterer med stor sandsynlighed andre tilbud.

Ved dog at der er to der har været på kursus indenfor de sidste par år

15. Hvilke former for kursus/efteruddannelse kunne medarbejdere fra jeres skole være interesserede i at deltage i, i forbindelse med arbejdet med "sårbare elever"

(sæt 1 markering i hver række)?

				I alt
	Ja (Værdi: 3)	Nej (Værdi: 2)	Ved ikke (Værdi: 1)	
1 dags kursus lokalt (avg: 2,74)				100 %
1 dags kursus regionalt (avg: 2,53)				100 %
1 dags kursus nationalt (avg: 1,93)				100 %
Kursus af 1 uges varighed (avg: 1,94)				100 %
Kursus på PD niveau (avg: 1,65)				100 %
Ikke interesserede i specifikke kurser (avg: 1,54)				100 %
Kursus med specifikke problemstillinger fx. ADHD (avg: 2,20)				100 %
I alt	43 %	22 %	35 %	

Andet - anfør venligst

Det er altid sundt at udveksle erfaringer og få viden man kan bruge, så man ikke begynder på noget man ikke ved noget om. OBS. der bliver flere og flere med behov for samtale!

Ved spørgsmål 15 kan man KUN svare nej - det er et problem!

Vi ar selv afholdt kurser på skolen og oplever at der er lige så stor behov for kurser i supervision både personlig og kollegial.

Tror jeg. Det virker til at der er interesse for det.

Jeg har taget PD Psykologi

jeg kan bedst svare for mig selv her.

sidstnævnte er svær at besvare/forstå, da "ikke" er brugt!

Afhænger af personerne. Nogle af os er meget teoretiske og ville elske pd niveau andre ville løbe skrigende bort

da vi ikke er en skole der normalt har ressourcer til sårbare elever står ovennævnte svar helt for egen regning

Dette er en personligt holdning. Det er ikke mit indtryk af ret mange af skolens personale har en større interesse. Problemet er at det koster mange penge, og derfor ikke bliver prioreret

Personligt ville jeg gerne deltage i uddannelse på PD niveau

synes ikke alle skal klædes på til denne opgave, det må være en kompetence (blandt mange), der skal være på skolen

Jeg ville selv være interesseret i så meget uddannelse som muligt i forhold til denne problemstilling

Vi vælger ikke dyre ugekurser inden for dette felt.

Det anførte er af personlig interesse, vi er trods alt en skole og ikke et behandlingshjem.

Jeg kan ikke svare på kollegernes vegne, så det bliver kun ud fra egen interesse.

16. Er der på jeres skole interesse for, at Efterskoleforeningen kunne stille særlig konsulentbistand til rådighed for arbejdet med "sårbare elever" (sæt 1 markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Ja	93	66,43%					
2.	Nej	8	5,71%					
3.	Ved ikke	39	27,86%					
	I alt							

Kommentar

Man kan altid godt bruge nogle gode tips i forhold til den enkelt elev

Hvis vi får behov derfor, så ja!

Ja, det ville være godt, da det er en vigtigt vide og emne

Det vil jeg da tro, det er et godt sted at kunne hente hjælp

vi har en ansat på skolen

ABSOLUT!

men vi synes også, at vi lige pt. er dækket godt ind selv

Det har jeg altid manglet - et bestemt sted at kunne hevende sig udenfor skolen.

afhænger om betalingsydelse eller ej ellers tror jeg andre interessenter kan være lige så gode

Igen er det et personligt holdning

Vi har et samarbejde kørende

Ja, det kunne være dejligt, nogen gange er det en Jungle at finde rundt i hvor man skal henvende sig, hvem man skal have fat på oav. Der findes mange gode sider på nettet om diverse problemstillinger, men det kan tage rigtig lang tid at finde dem!

Måske

Jeg synes personligt det ville være en god ide, men muligheden har ikke været drøftet i lærerflokket, hvorfor jeg ikke kan udtale mig om skolens holdning.

Primært til kontakt til kommunerne, så de bliver klar over, hvor vigtigt det er, at vi får noget åbenhed, så vi ved, hvilke elever vi får. Pt. får vi alt for mange med en masse "lig i lasten", hvilket ikke fører noget godt med sig for nogen af parterne i mange tilfælde.

Køn

			I alt
	Mand (Værdi: 2)	Kvinde (Værdi: 1)	
Køn (avg: 1,41)			100 %
I alt	41 %	59 %	

Alder

					I alt
	20 - 30 år (Værdi: 4)	30 - 40 år (Værdi: 3)	40 - 50 år (Værdi: 2)	50+ (Værdi: 1)	
Alder (avg: 2,42)					100 %
I alt	11 %	39 %	29 %	20 %	

Uddannelse

					I alt
	Lærer (Værdi: 4)	Pædagog (Værdi: 3)	Håndværker (Værdi: 2)	Akademiker (Værdi: 1)	
Uddannelse (avg: 3,60)					100 %
I alt	82 %	6 %	2 %	10 %	

Antal ansættelsesår i efterskolen

					I alt
	0 - 5 år (Værdi: 4)	5 - 10 år (Værdi: 3)	10 - 20 år (Værdi: 2)	20+ (Værdi: 1)	
Antal år i efterskolen (avg: 2,86)					100 %
I alt	36 %	27 %	22 %	14 %	

Andet - anfør venligst

udd sygeplejerske

Baggrund som håndværker og mere end 30 år på samme efterskole, dog med forskellige arbejdsområder

5 år til sommer, skolen er 6

er lige startet efter endt uddannelse i juni 2008

erfaring fra en specialskele for adfærdsvanskelige teenagere

både lærer og lang efteruddannelse

ansat som lærer men uddannet pædagog

Påbegyndt PD-uddannelse i specialpædagogik

er også uddannet sygeplejerske før læreruddannelse

18. Primært arbejdsområde (sæt markering)?

	Svar	Antal	Procent	20%	40%	60%	80%	100%
1.	Underviser i dansk	64	45,71%					
2.	Underviser i matematik	56	40,00%					
3.	Underviser i sprog	56	40,00%					
4.	Underviser i fysik/kemi	25	17,86%					
5.	Underviser i historie/biologi/samfundsfag/religion	43	30,71%					
6.	Underviser i idræt	47	33,57%					
7.	Underviser i musik	18	12,86%					
8.	Underviser i kreative fag ex. design, keramik, sløjd	49	35,00%					
9.	Arbejder i køkkenet	4	2,86%					
10.	Vejleder	26	18,57%					
	I alt							

Andet - anfør venligst

Valgfag i Talentudvikling, videoredigering og elektronik

dans/drama

Alm tilsynsarbejde/vagt og praktisk arbejde

Diverse valgfag og traktor

skolemor - støttelærer

Underviser i gymnastik på en efterskole

Har specielt koordineringsopgave i f t skolens profil

psykologi og "et valgfag kun for piger"

sejlads, havkajak

og teamkoordinator evaluering m.m.

Har valgfag som hverdagspsykologi

koordinator for special og støtteundervisning

vejledning af elever med særlige behov

praktisk værkstedsundervisning i service og sundhed, botræning og fællesidræt

Har som regel fingrene i alle de sårbare elever og hjælper kollegaer på vej i svære situationer.

IT

Heste

Mit kreative fag er teater.

Vi arbejder totalt tværfagligt

19. Forhold der har betydning for dig som efterskolelærer omkring "sårbare unge"

(sæt 1 markering i hver række):

						I alt
	Enig (Værdi: 5)	Lidt enig (Værdi: 4)	Uenig (Værdi: 3)	Meget uenig (Værdi: 2)	Ved ikke (Værdi: 1)	
Jeg er efterskolelærer, fordi jeg lægger vægt på kontakt til eleverne (avg: 4,89)						100 %
Som efterskolelærer har jeg mulighed for at gøre en forskel for eleverne (avg: 4,86)						100 %
Jeg er meget tæt på kolleger (avg: 4,47)						100 %
Sårbare elever har god mulighed for at udvikle sig positivt på en efterskole (avg: 4,66)						100 %
Efterskolen kan være afgørende for, at elever kan bryde med social arv (avg: 4,70)						100 %
I alt	78 %	20 %	1 %	0 %	2 %	

Andet - anfør venligst

Sårbare unge udvikler sig bedst i trygge omgivelser som vi på en mindre efterskole er gode til at skabe

håber jeg

men der skal ikke være for stor gruppe sårbare unge før efterskolen ikke kan gøre den samme forskel.

En efterskole kan dog ikke redde alle!

social arv er et begreb som er dårligt afklaret.

20. Myter om "sårbare elever" (sæt 1 markering i hver række)

						I alt
	Enig (Værdi: 5)	Lidt enig (Værdi: 4)	Uenig (Værdi: 3)	Meget uenig (Værdi: 2)	Ved ikke (Værdi: 1)	
Eleverne er blevet mere og mere sårbare (avg: 3,76)						100 %
Kommunerne forsøger at bruge efterkolerne som anbringelsessted (avg: 3,81)						100 %
Efterskolerne mangler ressourcer til at tage sig af de mest sårbare (avg: 4,36)						100 %
I alt	39 %	39 %	12 %	1 %	9 %	

Andet - anfør venligst

Eleverne er på nogle områder blevet mere sårbare. Der er så andre de er bedre til at håndtere end elever var før i tiden

men de mest sårbare hører ikke til på en efterskole, det er for overvældende for dem

Specialefterskole med godt samarbejde med kommunerne

der er mere fokus på det nu

til sidste spørgsmål...man skal jo være klar på man ikke kan rumme alle...vi har sendt elever videre fordi problematikkerne var for komplekse. Hvis /Når vi har sårbare elever må vi geare os til at kunne rumme dem ressourcemæssigt - det koster ekstra hos kommunerne.

På Bernstorffsminde har vi personlige samtaler med hver enkelt elev ofte 2 gange inden de starter, netop for at vise dem og fortælle dem hvad vores værdier er, samt hvad det vil sige at gå efterskole. På den måde har de også mulighed for at sige nej tak til netop vores skole og nå at finde en mere passende skole.

jeg vil ikke kalde det myter, da jeg mener det afspejles i praksis

vigtigt at den enkelte skole ikke har for mange sårbare elever ad gangen

Mener at det skal diskuteres hvorvidt efterskoler skal tage imod * antal sårbare elever, fremfor skoler der er mere målrettede i forhold til sårbare unge...

der er flere sårbare, men de er ikke mere sårbare

Selv om jeg er enig i at vi mangler ressourcer til at tage os af de mest sårbare, er jeg også meget uenig, for efterskolen er ikke noget behandlingshjem og vi kan nemt ødelægge meget for den store flok for at tage hensyn til en enkelt, så har er vi nødt til at prioritere. Eksempelsvis kan en enkelt selvmordskandidat få andre til at prøve (det giver jo den ønskede opmærksomhed og omsorg) måske med katastrofale følger.

man kan altid bruge flere ressourcer.

Bilag 3 Interviewguide

2009-01-01

Udkast til Spørgeguide til undersøgelse af: ”Sårbare unge på efterskole”

Spørgeguiden er vejledende og skal ses som en del af undersøgelsens delundersøgelse –

”kvalitativ undersøgelse af hvilke erfaringer og oplevelser man har på udvalgte efterskoler i forhold til de muligheder og barrierer der ligger i arbejdet med de sårbare unge”

Spørgeguiden er rettet mod

1. Ledere i efterskolerne
2. Medarbejdere/nøgelpersoner i efterskolerne

Interviewguide med forskningsspørgsmål og interviewspørgsmål:

Som ramme for spørgeskemaet foreslåes at anvende Leavitts systemmodel. Modellen danner ramme for forskningsspørgsmålene – ligeledes danner modellen ramme for senere opsamling og analyse.

I modellen anvendes følgende begreber:

A. Opgaver: *De hovedfunktioner eller arbejdsopgaver organisationen skal udføre, og som er bestemt af dens målsætning. I denne sammenhæng er opgaven at undersøge:*

1. Hvordan ser det ud på efterskolerne mht. takling af sårbare unge/unge som kommer med særligt tilskud, og hvordan føler skolen sig rustet til opgaven?
2. Hvilke anbefalinger viser undersøgelsen? Hvilke kurser, støtteforanstaltninger kan afhjælpe den enkelte lærer/skole, så man sikrer sig, at såvel skole/leder/lærer/elev føler, at de kan agere ift. Elevens tarv?

B. Struktur: *Autoritetssystemet (hierarkiet), arbejdsfordeling og kommunikation.*

Evt. arbejde ud fra Erling Lars Dales kompetenceniveauer

- a. K 1 ansvar og myndighed i.f.t. arbejdet i praksis direkte med eleverne
- b. K 2 ansvar og myndighed i.f.t. arbejdet i relation til medarbejdere og øvrige interessenter f.eks. elevens hjemkommune
- c. K3 ansvar og myndighed i.f.t. arbejdet i.f.t. ledelse – skolens værdigrundlag og forpligtelser i.f.t. serviceloven m.m.

C. Teknologi: *Maskiner og programmer, herunder administrative procedurer og arbejdsprocesser.*

- a. vedr. ansvarsområder i.f.t. sårbare elever
- b. Behov for procedurer m.m.

D. Aktører: *De mennesker der er ansat i organisationen, og som f.eks. kan karakteriseres ved deres viden, færdigheder, holdninger, motivation og interesser⁶*

Ledere og medarbejdere på skolerne. Finde frem til evt. karakteristikkere af, behov for og oplevelser af deres:

Viden, færdigheder, holdninger, motivation og interesser i.f.t. at arbejde med sårbare unge

Spørgeguide:

Forskningsspørgsmål	Interviewspørgsmål	svar
<p>A. Opgaver</p> <p><i>De hovedfunktioner eller arbejdsopgaver organisationen skal udføre, og som er bestemt af dens målsætning. I denne sammenhæng er opgaven at undersøge:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hvordan ser det ud på efterskolerne mht. takling af sårbare unge/unge som kommer med særligt tilskud, og hvordan føler skolen sig rustet til opgaven? 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvordan definerer I på jeres skole "sårbare unge"? 2. Kan du give eksempler på hvordan I forbereder jer på at arbejde med sårbare unge? 3. Hvordan får I kendskab til hvorvidt elever hos jer har behov for "en særlig indsats"? 4. Har du umiddelbart forslag til hvordan I på jeres skole kan blive endnu bedre til at arbejde med "sårbare unge"? 	

⁶ Leavitt 1965 (Jørgen Frode Bakka og Egil Fivelsdal: *Organisationsteori. Struktur, Kultur og Processer*, Handelshøjskolens Forlag 1988

<p>2. Hvilke anbefalinger viser undersøgelsen? Hvilke kurser, støtteforanstaltninger kan afhjælpe den enkelte lærer/skole, så man sikrer sig, at såvel skole/leder/lærer/elev føler, at de kan agere ift. Elevens tarv?</p>	<p>5. Har I tradition for at tage på kurser/afholde pædagogiske dage m.m. i.f.t. sårbare unge?</p> <p>6. Kan du give eksempler på hvordan I agerer på jeres skole for at tilgodese elevens tarv?</p>	
<p>B. Struktur: <i>Autoritetssystemet (hierarkiet), arbejdsfordeling og kommunikation.</i></p> <p>(Evt. arbejde ud fra Erling Lars Dales kompetenceniveauer:)</p> <p>a. K1 ansvar og myndighed i.f.t. arbejdet i praksis direkte med eleverne</p> <p>b. K2 ansvar og myndighed i.f.t. arbejdet i relation til medarbejdere og øvrige interessenter f.eks. elevens hjemkommune</p> <p>c. K3 ansvar og myndighed i.f.t. arbejdet i.f.t. ledelse – skolens værdigrundlag og forpligtelser i.f.t. serviceloven m.m.</p>	<p>K1 Kan du give eksempler på hvad du finder vigtigt at arbejde med i den direkte kontakt med ”sårbare unge”?</p> <p>K2 Kan du give eksempler på hvordan I som medarbejdere arbejder sammen for at skabe fælles forståelse og arbejdsmetoder i arbejdet med ”sårbare unge”?</p> <p>Kan du give eksempler på samarbejdet med interessenter i elevens hjemkommune – eller skolens kommune?</p> <p>K3 Kan du give eksempler på hvordan Ledelsen arbejder aktivt med såvel skolens værdigrundlag , elevens tarv og intentionerne i serviceloven i.f.t. sårbare unge?</p> <p>Hvad finder du vigtigst at I på jeres skole tager vare på i.f.t. sårbare unge?</p> <p>Oplever du at I også tager vare på de sårbare unge?</p>	

<p>C. Teknologi:</p> <p><i>Maskiner og programmer, herunder administrative procedurer og arbejdsprocesser.</i></p> <p>c. Vedtagne procedurer på den enkelte skole</p> <p>d. Aftaler vedr. ansvarsområder i.f.t. sårbare elever</p> <p>e. Behov for procedurer m.m.</p>	<p>a. Har I en kendt og vedtaget plan for at arbejde med ”sårbare unge”?</p> <p>b. Hvordan indgår I aftaler vedr. medarbejdernes ansvar og arbejdsfordeling i.f.t. ”sårbare unge”?</p> <p>c. Har du erfaring for, at der har været behov for procedurer i.f.m. ”sårbare unge”?</p>	
<p>D. Aktører:</p> <p><i>De mennesker der er ansat i organisationen, og som f.eks. kan karakteriseres ved deres viden, færdigheder, holdninger, motivation og interesser⁷</i></p> <p>a. Ledere og medarbejdere på skolerne. Finde frem til evt. karakteristikk af, behov for og oplevelser af deres:</p> <p>Viden, færdigheder, holdninger, motivation og interesser i.f.t. at arbejde med sårbare unge</p>	<p>a. Hvad er efter din erfaring vigtigt at ledere reagerer på (tager ansvar for) i.f.t. sårbare unge? – og hvordan?</p> <p>a.2. Hvad er efter din erfaring vigtigt at medarbejdere reagerer på (tager ansvar for) i.f.t. sårbare unge? – og hvordan?</p> <p>a.3. Giv eksempler på hvordan følgende begreber har eller kunne ha’ indflydelse på at arbejde med ”sårbare unge” på jeres skole:</p> <p>viden færdigheder holdninger motivation interesser andet</p>	

⁷ Leavitt 1965 (Jørgen Frode Bakka og Egil Fivelsdal: *Organisationsteori. Struktur, Kultur og Processer*, Handelshøjskolens Forlag 1988

